

**Utlåtande 2004:45 RVI (Dnr 430-1850/2001, 339-3737/2002)**

## **Ungdomsparlamentets motion om integrationspolitiken**

**Motion av Annika Billström m fl (s) (2001:87)**

## **Utvärdering av stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram**

**Rapport från integrationsnämnden**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Motion 2001:87 av Annika Billström m fl (s) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.
2. Integrationsnämndens rapport avseende stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram godkänns.

**Föredragande borgarrådet Teres Lindberg** anför följande.

### *Bakgrund*

Motionen

Stockholms ungdomsparlament engagerade år 2001 ungefär 1 000 elever vid stadens gymnasieskolor i arbetet att förbereda ett ungdomsparlament. Parlamentet enades om fyra motioner, varav en behandlar integrationspolitik. Annika Billström m fl (s) har lämnat en motion till kommunfullmäktige (*bilaga 3*) som är likalydande med motionen från ungdomsparlamentet så att fullmäktige får möjlighet att ta ställning till de förslag som framförs av ungdomsparlamentet.

Motionen koncentrerar sig på den etniska segregationen och föreslår åtgärder på tre områden: bostad, utbildning och arbetsmarknad.

## Rapporten

Integrationsnämndens rapport (*bilaga 2*) omfattar stadens arbete med integrationsfrågor fram till hösten 2002 och utgår från det kommunövergripande integrationsprogram som antogs av den förra politiska majoriteten 2001. I sin utvärdering har den dåvarande integrationsförvaltningen fört samtal med nästan alla stadsdels- och fackförvaltningar. Det konstateras att programmets intentioner bara genomsyrar samtliga verksamheter inom några få förvaltningar medan flertalet förvaltningar inte bedriver något systematiskt arbete på dessa områden.

Integrationsnämndens slutsatser är att

- ? staden behöver ett integrationsprogram
- ? budget samt anvisningar till budgetar, verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser måste innehålla tydliga anvisningar om alla nämnders och styrelserns uppgift att delta i arbetet
- ? förtroendevalda och tjänstemän bör bedriva opinionsbildande arbete för att motverka negativa inställningar till mångfald och integration hos befolkningen
- ? uppföljningsansvaret bör läggas hos kommunstyrelsen och samordnas med fullmäktiges övriga verksamhetsuppföljning
- ? man bör intensifiera arbetet att fördjupa demokratin, motverka diskriminering och öka mångfalden bland stadens anställda, särskilt bland chefer och högre tjänstemän
- ? flyktingmottagandet, sfi och vuxenutbildning bör samordnas och att sfi bör utvecklas med utgångspunkt från en ambition att koppla samman undervisning och arbetsliv
- ? stadsbyggnadsnämnden och gatu- och fastighetsnämnden bör få tydligare uppdrag när det gäller att medverka till att göra Stockholm till en mer integrerad stad.

## *Remisser*

### Motionen

Motionen har remitterats till stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö samt gatu- och fastighetsnämnden, integrationsnämnden och utbildningsnämnden.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd menar att en satsning för att öka tryggheten inte bör begränsas till ytterstaden. Man är positiv till förslaget att låta klasser från olika skolor mötas. Nämnden avstår från att yttra sig över förslag som rör förorterna. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att motionens förslag inom arbetsmarknadsområdet väl sammanfaller med det arbete som pågår i staden, bl a avseende validering. Man menar att introduktionsprogrammet för nyanlända flyktingar kan jämföras med den basutbildning som föreslås och påpekar samtidigt att introduktionsprogrammet bör förbättras. Det föreslagna mentorskapet skulle kunna kopplas till den praktik som alla nyanlända bör få. Nämnden är positiv till förslaget om kontakter mellan olika skolor. Älvsjö stadsdelsnämnd menar att det är viktigt att bearbeta segregationen så tidigt som möjligt och att skolor och ungdomsgårdar därför bör engageras. Man anser också att det är bra att ungdomsparlamentet tar upp frågan om boendesegregation. Planmonopol och markanvisningar bör kunna användas som instrument för att åstadkomma ökad integration, men stadsdelsnämnderna och de boende saknar ofta inflytande i planeringen av nya bostäder och områdenas service. Identitet och självkänsla kan skapas genom kultursatsningar, attraktiva arbetsplatser och serviceutbud. När det gäller nyanländas inträde på arbetsmarknaden menar nämnden att detta kan förbättras genom en mer grundlig satsning på individuella handlingsplaner, men även på detta område har nämnden liten insyn.

Gatu- och fastighetsnämnden konstaterar att begreppet boendesegregation sällan används om stadsdelar med i huvudsak svenskfödda höginkomsttagare och en underrepresentation av människor med utländsk bakgrund. Nämnden delar uppfattningen att ytterstadens områden bör göras mer attraktiva genom blandade upplåtelse- och boendeformer. Den nya markanvisningspolicyn är ett instrument för att åstadkomma detta medan Vision Söderort är ett konkret exempel på hur man kan arbeta. Man instämmer även i motionens förslag avseende förbättrad kollektivtrafik, fler mötesplatser och brottsförebyggande åtgärder för att öka ett områdes attraktivitet. Integrationsnämnden konstaterar att motionens åtgärdsförslag inom områdena bostad och utbildning i stort sett sammanfaller med den inriktning stadens arbete redan har och framhåller vikten av att arbeta med attityder mot rasism och diskriminering samt med

ten av att arbeta med attityder mot rasism och diskriminering samt med fortbildning av personalen. Utbildningsnämnden redogör för den verksamhet man bedriver idag och som sammanfaller med motionärernas förslag, bl a avseende validering. Man instämmer i förslaget om temadagar där klasser från olika skolor träffas och nämner projektet "Våga mötas" där ungdomar från Mälarhöjdens skola och Bredängsskolan möts. Nämnden uttalar också att förslaget om stödperson under utbildningstiden är intressant och bör övervägas.

## Rapporten

Integrationsnämndens rapport har remitterats till stadsledningskontoret som konstaterar att de problemområden som rapporten pekar på ingår i instruktionerna för de båda kommunstyrelseberedningar som inrättades våren 2003 (arbetsmarknads- och integrationsberedningen och demokratiberedningen) samt i direktiven för den översyn av flyktingmottagande och sfi som genomfördes 2003. Kontoret påpekar bl a att staden bör inrätta system för att kunna följa hur integrationsarbetet förverkligas i det kommunala arbetet. Rapporten föreslås godkännas.

## *Mina synpunkter*

### Motionen

Segregationen yttrar sig bl a som diskriminering – på arbetsmarknaden, i boende och utbildning. Detta leder till fördomar, okunskap och brister i demokratin. Det är en viktig utgångspunkt i ungdomsparlamentets motion och jag delar den uppfattningen. Jag delar också motionärernas uppfattning att segregationen kan bekämpas genom insatser på områdena bostad, utbildning och arbete.

Bra utbildning för unga med utgångspunkt från vars och ens förutsättningar och behov; åtgärder som underlättar för vuxna arbetssökande att snabbt bli självförsörjande; attraktiva bostadsområden som lockar människor med skiftande erfarenheter beträffande familje- och sociala förhållanden, ekonomiska förutsättningar och etnisk bakgrund – på alla dessa områden kan både kommuner, landsting och statliga myndigheter göra mycket för att motverka segregation, diskriminering, utanförskap och fördomar.

Svaren från remissinstanserna visar att det pågår insatser runt om i staden som helt eller delvis stämmer överens med motionärernas förslag. Exempelvis

pågår, i begränsad omfattning, samverkan mellan klasser från olika skolor, och kulturnämnden genomför varje år större evenemang som lockar ungdomar från hela staden. Utbildningsnämnden har sedan några år ett projekt för att utveckla stadens valideringskompetens. I bostadsbyggandet satsas på blandade upplåtelseformer. Både kulturnämnden och Stadsteatern arbetar alltmer aktivt i ytterstaden. Samtidigt återstår givetvis oerhört mycket att göra innan vi kan tala om en icke-segregerad stad där barn och ungdomar i alla stadsdelar har jämlika uppväxtvillkor.

Motionärerna föreslår bl a att alla nyanlända invandrare ska få genomgå en basutbildning i svenska och även erbjudas praktik. Jag vill därför särskilt peka på den omfattande översyn som har gjorts av stadens flyktingmottagande och sfi. Översynen konstaterar stora brister i nuvarande organisation och lämnar en rad förslag till förändringar. Kommunfullmäktige kommer inom kort att få ta ställning till ett förslag till ny organisation och inriktning som ska träda i kraft 1 januari 2005 och som syftar till att åstadkomma en för individen mer effektiv och sammanhängande verksamhet med större inslag av praktik och andra yrkesinriktade delar.

Ungdomsparlamentet föreslår sänkta arbetsgivaravgifter och skattelättnader för egenföretagare för att underlätta invandrades inträde på arbetsmarknaden. Jag kan instämma i konstaterandet att människor som immigrerat till Sverige har svårt att få ett arbete. Däremot tror jag att det behövs helt andra och mycket bredare åtgärder än sådana som rör skattelagstiftningen för att komma åt problemet. Den nationella Storstadssatsningen har visat sig vara framgångsrik när det gäller att motverka arbetslöshet och öka förvärvsfrekvensen. Nyckeln till framgång har varit ekonomiska resurser – en möjlighet att arbeta mer personalintensivt med varje individ, att lägga mer tid på kontakter med enskilda företag och lokala företagskluster för att identifiera deras behov, att satsa på matchnings- och utbildningsinsatser för att bygga vidare på den enskilda individens kompetens. Nu arbetar vi vidare med den inriktningen, dels inom ramen för den fortsatta storstadspolitiken, dels med hjälp av Stadsutvecklingskompetensfonden. En fråga som jag är övertygad om har stor betydelse när det gäller invandrades möjlighet till arbete men som endast berörs flyktigt i motionen, nämligen förekomsten av diskriminering. Integrationsverket är bara en av de instanser som har konstaterat att arbetsmarknaden diskriminerar människor med utgångspunkt från var man är född – ju mörkare hudfärg desto svårare att få arbete. Människor diskrimineras även med utgångspunkt från föräldrarnas födelseort. En del av den här diskrimineringen är strukturell, dvs inbyggd i de system och institutioner som exempelvis styr urvalet vid anställningar.

Staden förstärker nu sitt arbete mot fördomar och diskriminering. I budget 2004 är detta ett av tio högprioriterade områden. Alla verksamheter ska utarbeta metoder för att uppmärksamma och motverka diskriminering, fördomar och rasism. En förstärkt antidiskrimineringsklausul för upphandlingsavtal ska tas fram under våren för att markera att staden inte accepterar diskriminering hos de entreprenörer man köper varor och tjänster av. Riktlinjerna för verksamheternas mångfaldsplaner ska moderniseras så att de omfattar både personalfrågor och stadens roll som hyresvärd och tillhandahållare av service. Stadens arbete mot krogdiskriminering ska tydliggöras. Personal inom framför allt förskola, skola och fritidsverksamheter ska utbildas för att kunna motverka diskriminering mot homo-, bi- och transsexuella. Det är viktigt att kommunen motverkar diskriminering inte bara som upphandlare utan också som arbetsgivare, tillståndsgivare, välfärdsservice och näringslivet nämns som viktiga när det gäller att göra bostadsområden attraktiva. Samma sak har konstaterats inom ramen för Storstadssatsningen: vid sidan om satsningar på utbildning och arbete så bedöms trygghetsskapande åtgärder vara det kanske allra viktigaste sättet att förbättra ett områdes status, förmå boende att stanna kvar och även locka till inflyttning.

Älvsjö stadsdelsnämnd berör frågan om medborgarnas och den lokala beslutsnivåns mycket små möjligheter att utöva inflytande över de långsiktiga stadsplaneringsprocesser som påverkar de enskilda områdenas status och fortsatta utveckling. Problemet har även konstaterats inom Storstadssatsningen, där det har visat sig vara en begränsning att satsningen uteslutande fokuserar på enskilda stadsdelar istället för att även se till större områden och bredare strukturella utvecklingstendenser. Det kan inte överlåtas åt enskilda stadsdelar att försöka vända en negativ utveckling som i så hög grad påverkas och styrs av processer som ligger utanför lokalsamhällets kontroll. Den insikten har varit en viktig utgångspunkt i stadens satsning på Stadsdelsförnyelse. Riktlinjerna för satsningen betonar dels värdet av medborgarinflytande, dels hur viktigt det är att åstadkomma långsiktighet i planeringsarbetet och samverkan mellan lokal och central nivå, mellan stadsdels- och fackförvaltningar och berörda bolag. Alla de instanser som påverkar den fortsatta utvecklingen måste bidra med sin kunskap och andra resurser när de långsiktiga målen för lokalsamhället formuleras.

## Rapporten

Integrationsnämnden konstaterar att arbetet med det tidigare integrationsprogrammet bara har bedrivits på ett systematiskt sätt av ett fåtal förvaltningar. Orsaken förmodas vara att många har uppfattat det så att frågor

Orsaken förmodas vara att många har uppfattat det så att frågor som rör integration, mångfald, demokrati och diskriminering inte prioriterades av den dåvarande politiska ledningen.

Den nuvarande majoriteten har lyft fram detta område som ett av de mest angelägna. Som nämns ovan anger årets budget som en av tio prioriterade inriktningar ett systematiskt arbete för att uppmärksamma och motverka diskriminering, fördomar och rasism inom stadens samtliga verksamheter. Direkt under kommunstyrelsen har inrättats två beredningar, arbetsmarknads- och integrationsberedningen och demokratiberedningen, med uppgift att följa upp, leda och samordna stadens insatser. Kommunstyrelsen tar därmed ett övergripande strategiskt ansvar för dessa frågor. Detta är en tydlig markering och förstärkning jämfört med den tidigare ordningen med en sidoställd integrationsnämnd.

I årets budget anges tre övergripande mål för stadens integrationsprogram. Målen tar upp förutsättningarna för tillväxt och rättvisa uppväxtvillkor i alla delar av staden samt det metodiska arbetet mot diskriminering. Dessa målsättningar och den integrationspolicy som nu är under utarbetande ersätter det tidigare integrationsprogrammet vars svaghet bl a var den stora detaljstyrningen i både mål och uppdrag.

Jag instämmer till fullo i stadsledningskontorets påpekande att staden bör inrätta system för att kunna följa hur integrationsarbetet förverkligas i det kommunala arbetet. Jag instämmer också i integrationsnämndens förslag att uppföljningsarbetet bör samordnas med fullmäktiges övriga verksamhetsuppföljning. På så sätt betonas ytterligare att integrationsarbetet varken kan eller ska bedrivas vid sidan om övrig kommunal verksamhet.

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Reservation** anfördes av borgarrådet *Sten Nordin* (m) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. motion 2001:87 av Annika Billström m fl (s) avslås
2. integrationsnämndens rapport avseende stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram godkänns i huvudsak
3. därutöver anföras följande.

Den nuvarande socialdemokratiska majoriteten driver en politik som sammantaget förvärrar segregationen i Stockholm. När den förda politiken fullt ut slår igenom kommer fler människor känna maktlöshet över att de inte har rådighet över sin egen

och sin familjs livssituation. Maktlösheten kommer att bredda ut sig i redan utsatta områden och segregationen därmed förvärras.

Den borgerliga majoriteten prioriterade arbete framför bidrag. Under förra mandatperioden halverades bidragsberoendet och arbetslösheten minskade med nära 40 procent. Ett framgångsrikt exempel är projektet Jobbgarantin i Skärholmen där alla berörda snabbt fick ett jobb, utbildning eller annan sysselsättning. Vår politik syftade till att avskaffa passivt bidragsmottagande och ersätta detta med arbete vilket stärker den enskilda individen.

Denna politik har nu ersatts med höjt socialbidrag, dvs människor i utsatta områden får återigen stå med mössan i hand inför socialdemokratiska politiker och bli mer beroende av politiska beslut.

I många förorter är hyresrätten fullständigt dominerande vilket har en klart segregeringande inverkan. Tidigare fick hyresgästerna möjlighet ombilda sina lägenheter till bostadsrätter. Denna möjlighet har stoppats helt av vänstermajoriteten. Konsekvensen blir att eget ansvarstagande för sitt boende inte längre är möjligt. Istället skall allmännyttan och politiker bestämma.

Ett flagrant exempel på hur vänstermajoritetens politik dramatiskt kommer att förvärra segregationen är införandet av biltullar, eller trängselavgifter som förespråkarna vill kalla den nya skatten. Biltullar får till konsekvens att människor i segregerade områden utestängs från Stockholms innerstad om de inte väljer att åka kollektivt. Det är också intressant att få höra en vänsterpolitiker förklara hur biltullar minskar segregationen för undersköterskan från Tensta som jobbar i innerstaden med två barn i skola och på förskola och som är beroende av bilen för att få vardagen att fungera.

Skattechocken är ett annat exempel på hur segregationen ökar i Stockholm. Resultaten av den exempellösa skattehöjningen blir att fler människor blir beroende av bidrag. Kan Annika Billström förklara hur ett samhälle med fler bidragsberoende människor minskar segregationen?

På område efter område ökar vänstermajoriteten segregationen i praktisk handling. Den enskilda individen och familjen skall fräntas ansvar vilket istället skall övergå till politiker. Tyvärr har Ungdomens parlament i grunden missuppfattat hur man minskar segregationen och vissa av deras förslag får motsatt effekt. På ett område har de dock förstått ett samband som socialdemokraterna ännu så länge inte har uppfattat. Nämligen att sänkta arbetsgivaravgifter leder till fler jobb. Emellertid är det dock orimligt att endast lindra skattebördan när man anställer ungdomar. Alla borde omfattas av skattelättnader för att skapa fler jobb. Likaså är det inte rimligt att sänka skatterna bara för invandrarföretagare. Alla företagare borde få sänkt skatt.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Motion 2001:87 av Annika Billström m fl (s) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.



2. Integrationsnämndens rapport avseende stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram godkänns.

Stockholm den 31 mars 2004

På kommunstyrelsens vägnar:  
ANNIKA BILLSTRÖM

Teres Lindberg

*Anette Otteborn*

**Reservation** anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

**Reservation** anfördes av *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. i huvudsak godkänna integrationsnämndens rapport
3. kommunfullmäktige uppvakter regeringen med krav på en nolltolerans mot brott i enlighet med ungdomsparlamentets motion
4. kommunfullmäktige uppvakter regeringen med krav på införande av språkrav för medborgarskap
5. kommunfullmäktige uppvakter regeringen med krav på sänkta arbetsgivaravgifter i enlighet med ungdomsparlamentets motion
6. i övrigt anföra följande.

Ungdomsparlamentets motion om integrationspolitik sätter fingret på många av de problemsom vi möter varje dag i kampen mot den etniska segregationen; Bristande språkkunskaper, otrygga boendemiljöer och svårigheter vid nyanställningar. Dessa problem är svåra för staden att rå på själva men genom att visa att vi delar ungdomsparlamentets problembild och förslag till lösningar kan staden sätta press på regeringen att agera i frågan.

Ungdomsparlamentet förespråkar i sin motion nolltolerans mot brott. Detta borde vara en självklarhet. Men till exempel i den rödgröna majoritetens nya giv mot klotter och graffiti ser vi att det socialdemokratiska nytänkande består i en tillåtande och bortförklarande attityd mot brottsliga gärningar. Ett av de främsta skälen till arbetslöshet bland nya svenskar idag är brister i det svenska språket. Ungdomsparlamentet föreslår därför en obligatorisk baskurs i svenska. I dag finns

därför en obligatorisk baskurs i svenska. I dag finns redan SFI som är tillgängligt för alla som kommer till Sverige.

Kunskaper i det svenska språket är en av de viktigaste faktorerna för att lyckas i ett nytt land och kan inte nog betonas. Ett sätt att betona betydelsen av kunskaper i svenska språket är att införa ett språkrav för medborgarskap. Kommunfullmäktige bör därför uppvakta regeringen för att införa ett språkrav med medborgarskap.

Arbete är en murbräcka mot segregation. Sverige har idag en av världen högsta skatter på arbete genom arbetsgivaravgifterna. Detta leder till att det är dyrt och riskabelt att nyanställa, ett problem som givetvis drabbar nya svenskar i hög utsträckning. Förslaget från ungdomsparlamentet att sänka arbetsgivaravgifterna som en väg att minska tröskeln för att komma in på arbetsmarknaden är därför en god idé som fullmäktige bör stödja.

**Reservation** anfördes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Motion 2001:87 av Annika Billström m fl (s) avslås.
2. Integrationsnämndens rapport avseende stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram godkänns i huvudsak.
3. Därutöver anför följande.

Det är många intressanta idéer som väckts i ungdomsparlamentets motion om integrationsfrågor. Stadens arbete för integration och lika villkor och mot diskriminering har genomsyrat stadens arbete under många år. Under förra mandatperioden antogs ett nytt integrationsprogram där olika nämnder gavs olika uppdrag. En slutsats som kan dras av föreliggande utvärdering är att uppföljningen av uppdrag som ges bör bli bättre. Därtill måste budgeten harmoniera och bli det grundläggande beslutet i staden för nämndernas verksamhet.

Den grund som lades av förra majoriteten i det nu gällande integrationsprogrammet om stadens ansvar att motverka diskriminering, såväl som arbetsgivare som i sin service mot medborgarna, är det som den nuvarande majoriteten nu vill vidareutveckla. Den nya majoriteten har inte inlett något arbete för att ändra det nu gällande integrationsprogrammet vilket man skulle kunnat göra om man varit kritisk mot inriktningen i integrationsprogrammet..

Grunden för att människor ska vilja bli integrerade är att de känner sig respekterade och att de inte blir diskriminerade. Tillsättningen av en diskrimineringsfunktionär i staden var en viktig signal om att staden blir mer aktiv mot diskriminering. Ett framgångsrikt arbete för att minska socialbidragsberoendet bedrevs under förra mandatperioden. När den förra majoriteten överlämnade makten till vänstermajoriteten i oktober 2002 hade socialbidragskostnaderna minskat med drygt 45 procent jämfört på månadsbasis med strax innan maktövertagandet 1998. Den förda vänsterpolitiken de senaste 18 månaderna har varit förödande för den positiva utvecklingen när det gäller målsättningen att halvera socialbidragsberoendet. Vi är

målsättningen att halvera socialbidragsberoendet. Vi är betydligt längre ifrån målet än vi var vid valet 2002.

Vart fjärde barn som föds i Stockholm har minst en förälder med utländsk bakgrund. Vart tredje barn i grundskolan har minst en förälder född utomlands. Tyvärr har dessa befolkningsförändringar inte kunnat få genomslag i hela samhällslivet. Detta innebär att inte alla stockholmares kapacitet, idériedom, vilja och skaparkraft nyttjas fullt. Utbildningsnivån mellan infödda medborgare och medborgare som har invandrat skiljer sig inte på något avgörande sätt. Trots det är skillnaderna på arbetsmarknaden stora. Arbetsmarknaden sorterar bort många av de svenska medborgare som inte är etniska svenskar.

Skillnaden i ekonomisk standard mellan mångetniska förorter i staden och bostadsområden som i huvudsak bebos av infödda etniska svenskar är stor. Vår stad har fått cementerade klyftor som bygger på etniskt ursprung och hudfärg.

Under förra mandatperioden gjordes ansträngningar att bidra till att hyresgäster i de kommunala bostadsbolagen skulle kunna bilda bostadsrättsföreningar. Detta arbete avbröts snabbt av nya majoriteten. Försöket att få tillåtelse av regeringen att nyttja stora koncernresurser för en modernisering av ytterstaden avslogs tyvärr. Dessa båda frågor visar på den omhändertagande-attityd som alltså är rådande inom socialdemokratin. Försöken att skapa incitament för människor att själva förbättra sin situation är ett hot mot (s) maktställning.

Socialdemokraterna har inte insett att det nya mångetniska Stockholm ger enorma möjligheter till utveckling och välbefinnande. Många system och det omhändertagandeperspektiv som genomsyrar politiken leder till att människor låses in i fortsatt bidragsberoende, får svårt att få jobb och utvecklar därmed inte heller sina språkkunskaper. Därför är det oerhört angeläget att nyanlända flyktingar och invandrare får en snabb introduktion i det svenska samhället där arbete blir första steget.

## ÄRENDET

### *Motionen*

Stockholms ungdomsparlament engagerade år 2001 ungefär 1 000 elever vid stadens gymnasieskolor i arbetet att förbereda ett ungdomsparlament. Parlamentet enades om fyra motioner, varav en behandlar integrationspolitik. Annika Billström m fl (s) har lämnat en motion (2001:87, *bilaga 3*) till kommunfullmäktige som är likalydande med motionen från ungdomsparlamentet så att fullmäktige får möjlighet att ta ställning till de förslag som framförs av ungdomsparlamentet.

Motionen koncentrerar sig på den etniska segregationen och föreslår åtgärder på tre områden: bostad, utbildning och arbetsmarknad.

### *Rapporten*

Integrationsnämnden har utvärderat stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram. Rapporten (*bilaga 2*) omfattar tiden fram till hösten 2002.

## REMISSER

Motionen har remitterats till stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö samt gatu- och fastighetsnämnden, integrationsnämnden och utbildningsnämnden.

### *Motionen*

**Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd** beslöt den 24 april 2003 att överlämna och återropa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

**Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande av den 2 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har valt att endast yttra sig över de förslag som ligger inom nämndens ansvarsområde.

Mycket i motionen handlar om rent politiska ställningstaganden, något som förvaltningen inte tar ställning till. Som egenskap av innerstadsstadsdel avstår förvaltningen också från att yttra sig över förslag som rör förorterna.

Utbudet av biografer, teatrar, krogar och caféer är väl tillgodosett inom stadsdelen.

Förvaltningen håller med om att staden bör vara en trygg plats att vistas på. En satsning för att öka tryggheten bör dock inte bara begränsas till förorterna.

Självklart är det väsentligt att invandrare snabbt kommer in i arbetslivet. Allt som kan göras för att underlätta det ser förvaltningen som positivt.

Stadsdelens skolor har utbyggda former för dialog mellan lärare, elever och föräldrar, som föräldraråd, elevråd, föräldramöten, utvecklingssamtal och olika intresseråd för elever. Här kan det handla om att få föräldrar mer delaktiga i det som redan finns. Om skolor ska kunna utöka sitt stöd till enskilda elever måste skolan få mer förvaltningsansvar. Förvaltningen ser positivt på förslaget att temadagar genomförs, där klasser från olika skolor träffas. Temadagarna bör omfatta elever både på grundskolan och i gymnasiet.

**Spånga-Tensta stadsdelsnämnd** beslöt den 22 april 2003 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

**Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande av den 2 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med att blandade upplåtelseformer i ett och samma bostadsområde är mycket eftersträvänsvärt. I stadsdelen pågår arbete med att komplettera och förnya bostadsbeståndet. I området nära Spånga station byggs såväl bostäder i flerbetalshus som i småhus. I Tensta planeras en boställning som ska innehålla såväl renovering, påbyggnationer som nyproducerad kompletteringsbebyggelse. Syftet är i första hand att åstadkomma förutsättningar för ett attraktivt bostadsområde också i framtiden.

Förvaltningen har i flera olika sammanhang framfört behovet av bättre kollektivtrafik. Främst gäller det att förbättra möjligheterna att med allmänna kommunikationsmedel kunna resa mellan de olika förortsområdena, dess centrum och arbetsområden i väster och norrort. De konkreta förslag som framförts av förvaltningen handlar t ex om att förlänga tunnelbanan till Barkarby och att skapa effektivare tvärförbindelser med buss.

För att skapa trygga stadsdelar krävs ett brett och aktivt brottsförebyggande arbete. Det är också av stor betydelse att poliser finns synliga i stadsmiljöerna, inte minst i de olika förortscentrumerna. I Spånga-Tensta har stor kraft lagts på att stärka det brottsförebyggande arbetet genom stadsdelens brottsförebyggande råd och de olika insatser som det initierat. Stadsdelen har också i många sammanhang påtalat det oacceptabla i att södra Järva har oproportionerligt få närpolicer i området.

Motionens åtgärdsförslag inom området arbetsmarknad sammanfaller med de arbete som pågår i staden och som just syftar till att på ett betydligt effektivare sätt kunna validera utländska utbildningar till motsvarande svenska. Förvaltningen anser att det är ett mycket angeläget arbete som behöver bedrivas snabbare än vad som gjorts hittills. Alltför många välutbildade med en utländsk examen är arbetslösa eller

hittills. Alltför många välutbildade med en utländsk examen är arbetslösa eller har arbeten som inte motsvarar deras kvalifikationer.

Det introduktionsprogram som alla nyanlända invandrare deltar i är något av den basutbildning som föreslås. Programmet behöver dock förbättras bl.a. vad avser undervisningen i svenska för invandrare, SFI. Undervisningen bör i så stor utsträckning som möjligt vara yrkesinriktad och också stödjas med praktik i arbetslivet för att ge möjlighet till att använda språket i vardagssituationer och ge erfarenheter av hur svensk arbetsmarknad fungerar.

Den typ av mentorskap som föreslås i motionen skulle säkert ha positiva effekter om det genomfördes konsekvent. Idag förekommer detta framförallt genom frivilligorganisationernas försorg. Det bör undersökas om ett mentorskap även skulle kunna kopplas till den praktik som alla nyanlända bör få.

Inom stadsdelsförvaltningen pågår ständigt arbetet med att utveckla samverkan mellan lärare, elever och föräldrar. Det är av största betydelse för att dels uppnå det som motionsförslaget avser och för att arbetsförhållandena i skolan ska vara så bra och studiemotiverande som möjligt. En positiv studiemiljö ger i sig högre närvaro varför frågan om att sänka gränsen för att dra in studiebidraget inte bör vara det första steget för att öka närvaron.

Förvaltningen anser att en projekt där olika klasser från olika skolor träffas är ett bra förslag. I stadsdelen pågår ett arbete i den andan i den fältskola som förvaltningen driver vid Eggeby gård på Järvafältet. Där möter elever från skolorna i Spånga elever från Tensta skolorna och arbetar tillsammans under en dag med naturkunskap och samlevnadsfrågor.

**Älvsjö stadsdelsnämnd** beslöt den 24 april 2003 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Särkilt uttalande* gjordes av *Olle Andretzky m fl* (m) enligt följande.

När det gäller utbildning gillar vi de två första punkterna på sista sidan. När det gäller arbetsmarknad pläderar vi för sänkta skatter och arbetsgivaravgifter för alla företag.

**Älvsjö stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande av den 7 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen menar att antalet personer med invandrarbakgrund ökat sedan mitten på 80-talet och att den ekonomiska nedgången under 90-talet medfört problem med social och ekonomisk segregation som drabbat människor med invandrarbakgrund kraftigare än de grupper som under många generationer levt i Sverige. Förvaltningen anser det vara viktigt att bearbeta segregationen så tidigt som möjligt och att det därför är viktigt att engagera skolor och ungdomsgårdar till sådant arbete. Detta sker bl.a. genom det integrationsprojekt som under året påbörjades gemensamt med ÄlvBrå, stadsdelens

drog- och brottsförebyggande råd. Ett sådant integrationsarbete har som syfte att i en förlängning minska rekryteringen till såväl kriminalitet som droger samt att motverka nyrekrytering av ungdomar till antidemokratiska rörelser. Ett effektivt integrationsarbete kan även skapa goda förutsättningar för ett ungdomsråd och därmed utveckla demokratin för barn och unga. I detta arbete är individ- och familjeomsorgen, skolorna och ungdomsgårdarna delaktiga, men även de frivilliga organisationerna där idrottsrörelsen, kulturverksamheten, intresserade inom näringslivet och intresserade privatpersoner är viktiga samverkansparter.

Bostadssegregationen är en annan tydlig segregerande faktor. Ett bostadsområdes "status" (d.v.s. områdets attraktivitet) avgörs ofta av när området är byggt, tillgången till service och infrastruktur, hur stor del allmännyttiga hyresrätter som finns i området (om allmännyttan dominerar har området ofta lägre status), samt de boendes upplevelse av trygghet i bostadsområdet. På grund av dessa orsakssamband är det bra att ungdomsparlamentet lyfter fram dessa förslag till åtgärder inom bostadsdelen. Staden kan troligen bidra till att tydligare använda styrinstrumentet som planmonopol och markanvisningar i integrerande riktning. Samtidigt saknar stadsdelsnämnderna och de boende ofta inflytande i planeringen för nya bostäder och områdenas service. Svårigheter föreligger dessutom till att hitta finansierare till ny service och nya kulturlokaler. Områden med sedan tidigare låg status har ofta svårt att vända en nedåtgående utveckling. Förvaltningen anser att det är viktigt att i dessa områden skapa en tydlig identitet och självkänsla genom kultursatsningar och attraktiva arbetsplatser, service m.m. Det goda exemplen måste lyftas fram samtidigt som det är viktigt att stödja de goda samhällskrafterna i områdena. En problemorienterad hållning innebär ingen förändring. Medborgarnas engagemang måste stödjas, t.ex. är boende som tar ansvar för sin boendemiljö ett av bostadsområdenas främsta resurser.

Ungdomsparlamentets förslag till åtgärder för utbildning och arbetsmarknad är radikala inom vissa områden. Genom att sänka gränsen för studiebidrag kan man troligen frammana effekter i rakt motsatt riktning än man eftersträvat, speciellt gällande resurssvaga ungdomar. Inom gymnasiet och grundskolan bör man nog istället fokusera mer på fungerande förebyggande åtgärdsprogram; t.ex. att göra skolorna mer attraktiva och elevtillvända med kompetenta och erfarna elevvårdsteam och lärare.

Förvaltningen delar ungdomsparlamentets synpunkt att det är viktigt att integrera olika aktiviteter mellan skolorna. En mer eller mindre tydlig viljeinriktning till detta kan skönjas i förvaltningens policyöverenskommelse mellan IoF och barn- och ungdomsområdena samt i integrationsprojektets målinriktning.

Vad gäller SFI-undervisningen och ungdomsparlamentets förslag till snabbare ingång till arbetsmarknaden kan detta möjligen förbättras genom mer grundligt framarbetande individuella handlingsplaner för nyanlända invandrare och flyktingar. Detta är dock inte en fråga som stadsdelsförvaltningen har djupare insyn i.

Förvaltningen delar ungdomsparlamentets förslag i stort, men andra delar, t.ex. gällande arbetsmarknaden är frågor som mer riktar sig till den politiska nivån gällande val av politisk målinriktning. Vad gäller t.ex. förslagen om sänkta arbetsgivaravgifter

och skattelättnader för egen företagare tar inte förvaltningen ställning till vad dessa åtgärder skulle innebära för segregationen.

**Gatu- och fastighetsnämnden** beslöt den 22 april 2003 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* anfördes av *Sten Nordin m fl* (m), *Ulf Fridebäck m fl* (fp) samt *Björn Nyström* (kd), *bilaga 1*.

**Gatu- och fastighetskontorets** tjänsteutlåtande av den 2 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholm, liksom i alla andra städer med växande sociala klyftor, märks den segregerade vardagen allra tydligast i boendet. Ungdomsparlamentets motion pekar på ett av de mest uppmärksammade områden inom segregationsproblematiken, nämligen den etniska boendesegregationen.

Boendet i staden är i hög grad uppdelad efter socioekonomiska och/eller etniska gränser. I Stockholm, liksom i andra av landets större städer, har detta givit upphov till begreppet segregerade bostadsområden, ett begrepp som används nästan uteslutande negativt och med syftning på ett koncentrerat boende av befolkningsgrupper som i någon mening är resurssvaga. Begreppet används sällan om stadens mest homogena områden i socioekonomisk och etnisk mening, stadsdelar som i huvudsak bebos av svenskfödd befolkning med höga inkomster och en underrepresentation av boende med utländskt bakgrund. Boendesegregation kan delvis förklaras av individens begränsade möjligheter att agera på bostadsmarknaden. Möjligheten att själva välja var man vill bo är för många liten eller obefintlig. Bostadsbrist, höga boendekostnader i nyproduktionen och arbetslösheten är en del av förklaringen.

Segregationen är ett problem för hela staden och hela samhället. En segregerad stad är en ojämnt fördelad och icke funktionell stad. Därför är det angeläget för staden att på alla plan arbeta för att motverka och bryta segregationen. Härvid utgör stadens integrationsprogram en viktig plattform.

För att göra ytterstadens områden mer attraktiva föreslås i motionen att bostadsområden med ensidig upplåtelse- och/eller boendeform bör kompletteras för att åstadkomma en större variation och därmed attrahera olika befolkningsgrupper. Gatu- och fastighetskontoret delar den uppfattningen.

Gatu- och fastighetsnämnden har ansvaret för bl.a. markexploatering för bostäder och arbetsplatser och genomförande ansvaret för de planer som rör den fysiska miljön. Inom ramen för detta har nämnden ett ansvar för stadens utveckling och därmed även ett ansvar för att minska segregationen.

Gatu- och fastighetsnämnden väntas under våren besluta om ny markanvisningspolicy. I ett av gatu- och fastighetskontoret upprättat förslag till policy uttalas bl.a. att staden skall motverka alla former av bostadssegregation och sträva efter att alla kategorier av människor ges möjlighet att bo inom alla delar av staden.



gorier av människor ges möjlighet att bo inom alla delar av staden. Stadens bostadsområden skall därför innehålla en stor variation avseende både upplåtelseformer för bostäderna i flerfamiljshus samt olika storlekar och typer av lägenheter. Detta inkluderar även lägenheter i småhus. Behovet av hyresrätter skall prioriteras och den kooperativa hyresrättens möjligheter skall beaktas.

För detta behövs fler bostäder i Stockholm och stadens ambition är att bygga 20 000 bostäder under mandatperioden. För gatu- och fastighetskontorets del innebär detta att det krävs att i genomsnitt 4000 lägenheter per år skall föras fram till markanvisning under åren 2003-2006.

Ambitionen är att fortsätta att utveckla Stockholm och stockholmsregionen, samt att skapa förutsättningar för att erbjuda invånarna en god och hållbar boendemiljö. Detta innebär bl a att också ett utökad behov av service skall tillgodoses.

I syfte att lyfta fram de kvaliteter och möjligheter som Stockholms södra område besitter har en "Vision för Söderort" tagits fram som berör flera av de stadsdelar som ungdomsparlamentets motion syftar på. I visionen föreslås nya bostäder och arbetsplatser liksom upprustning av den fysiska miljön. I visionen ingår målet att bygga 18 000 nya bostäder i söderort inom en tioårsperiod med ambitionen att skapa en blandad bostadsbebyggelse, både med avseende på bostadstyper och upplåtelseformer. Detta är särskilt viktigt ur integrationssynpunkt samt för att uppnå en långsiktig hållbar förnyelse av stadsdelarna i söderort. Visionen innebär bl.a. en särskild satsning på lågskallig bebyggelse och enfamiljshus i naturnära läge och studentbostäder. Vidare föreslås att ett tillväxtprogram tas fram för näringslivet i söderort med målsättningen att skapa 20 000 nya arbetsplatser inom tio år.

Föreslagna förbättringar av infrastrukturen kommer att ha en stor betydelse för den framtida utvecklingen och öka söderorts attraktionskraft för boende och företag. I visionen presenteras också ett flertal idéer om hur tillgången på idrott, rekreation och service kan förbättras.

För att utveckla områdena på och kring Järva har ett program till framtidsbild för Kista Science City tagits fram. Inriktningen är att utveckla Kista till världens främsta Science City med universitet, världsledande företag, bostäder, service, kultur, sport och rekreation.

Framtidsbilden för Kista Science City möjliggör bl.a. byggande av 3 000-4 000 nya bostäder, studentlägenheter och forskarbostäder. I framtidsbilden kommer bostads- och företagsområden att bildas samman för att skapa ökad integration mellan boende, näringsliv och skola.

Inom ramen för framtidsbilden pågår också planering för ca 3 000 nya bostäder norr om Hanstavägen. Till framtidsbilden hör också Järva friområde. Under 2002 har ett program färdigställts för remissbehandling. Bland programpunkterna ingår bl.a. utebassängbad, våtmarker, ridhus och golfbana. Genomförandet av programmet beräknas påbörjas under 2004.

I stadens budget för år 2003 har beslutats om en fortsatt satsning på stadsdelsförnyelsen i ytterstaden. Totalt 600 mnkr avsätts under perioden 2003-2006 för ändamålet. Detta stadsförnyelsearbete är en vidareutveckling av den ytterstadssatsning som påbörjades 1995 med gatu- och fastighetsnämnden som

påbörjades 1995 med gatu- och fastighetsnämnden som huvudman. Från 1999 överfördes, med ny inriktning, genomförandeansvaret till berörda stadsdelsnämnden och samordningsansvaret till integrationsnämnden. Den nya stadsdelförnyelsesatsningen har liksom tidigare satsningar ett integrationsperspektiv. I detta förnyelsearbete kommer gatu- och fastighetsnämndens roll att markeras på ett tydligare sätt än vad som varit fallet i den tidigare ytterstadssatsningen. Stadsdelförnyelsen skall samverka med övriga "satsningar" t.ex. Söderorts- och Kistvisionerna för att åstadkomma ett sammanhållet utvecklingsarbete i ytterstaden.

Slutligen skall nämnas, att gatu- och fastighetskontoret delar ungdomsparlamentets uppfattning att även insatser för att förbättra kollektivtrafiken, skapa fler mötesplatser av olika slag samt åtgärder för att förebygga och minska brottsligheten behövs för att öka utsatta områdets attraktivitet.

**Integrationsnämnden** beslöt den 22 april 2003 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* anfördes av *Kristina Axén Olin m fl* (m), bilaga 1.

**Integrationsförvaltningens** tjänsteutlåtande av den 28 mars 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen föreslår att förorterna ska göras mer attraktiva för olika samhällsgrupper genom att hyresrätter, bostadsrätter, radhus och villor blandas. Motionärerna menar att då barn från olika kulturer och samhällsklasser växer upp tillsammans får de en naturlig relation vilket leder till minskade fördomar. I den av kommunfullmäktige antagna "Översiktsplan 1999 Stockholm" sägs att förortsområden som ensidigt bebyggts med samma hustyp och upplåtelseform lätt blir segregering. Segregationsaspekter bör vägas in vid beslut om hustyp och upplåtelseform både i nyproduktion och kompletteringsbebyggelse. Stadsbyggnadsnämnden och Gatu- och fastighetsnämnderna ska beakta integrationsaspekterna i planering och i samband med beslut om infrastrukturella investeringar. Den bostadsrättsomvandling som tidigare skett är efter majoritetsskiftet i Stockholm avbruten.

Inom ramen för arbetet med Storstads- och Ytterstadssatsningen arbetas bl.a. med att förbättra den yttre miljön i s.k. invandrartäta förorter. Tensta konsthall och Husbybadet, äventyrsbad, är exempel på verksamheter som etablerats och är attraktiva även för medborgare från andra stadsdelar. Denna typ av institutioner bidrar till att dessa förorter blir kända i positiva sammanhang.

I samarbete med föreningar och stadsdelsnämnder har man på olika sätt arbetat för att skapa naturliga mötesplatser. Det gäller t. ex. Kulturcaféet i Tensta som i anslutning till biblioteket samarbetar föreningar kring bl.a. kulturprogram på kvällarna, Blå huset i Tensta där olika ungdomsföreningar och stadsdelsförvaltningens ungdomsverksamhet samarbetar, Kvinnocenter i tex. Skärholmen och Tensta som samlar kvinnor och kvinnoorganisationer och Familjecentralen i Husby som samarbetar

och kvinnoföreningar och Familjecentralen i Husby som samarbetar med föreningar för att bli en naturlig mötesplats. I vissa centrumanläggningar har husvärdar och medborgarvärdar anställts som finns till hands och skapar trivsel och trygghet.

Vad gäller kommersiella verksamheter som tex. restauranger är etableringen beroende av efterfrågan och av tillgång till lokaler till rimliga priser. Ibland är tillgången på lämpliga lokaler dålig och i tex. Tensta domineras lokalmarknaden av en ägare vilken håller hyrorna höga.

Kollektivtrafiken i Stockholm handhas av Stockholms läns landsting som vill förbättra kollektivtrafiken och öka andelen resande. Landstingsbudgeten brottas med ekonomiska problem och för kollektivtrafikens upprustning och förbättring ställer man förhoppningarna till de intäkter de ev. trängselavgifterna kan ge. Angående priserna sägs i budgeten att "En enhetlig och låg taxa är en av faktorerna bakom kollektivtrafikens starka ställning i vårt län. Enhetstaxan skall behållas. Den extrakupong som infördes hösten 2001 för resor i tre och flera zoner skall tas bort år 2004. Åren 2003 och 2004 skall taxorna inom SL vara oförändrade. Därefter är SL-taxans nivå beroende av hur utbyggnaden av kollektivtrafiken kan finansieras." Extrakupongen för resor i tre och fler zoner har drabbat resande mellan förorter och innerstaden. Att denna nu tas bort är i linje med motionens önskemål.

Staden har agerat gentemot Polisen, som är en statlig myndighet, för fler närpolisier med syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten i de segregerade förorterna. Rektorerna i Tensta har vänt sig till länspolismästaren för att få en fungerande närpolisorganisation. Det är mindre populärt bland poliser att arbeta i förorter och de som arbetar där känner sig dåligt uppbackade av polisledningen. Inom ramen för storstadssatsningen har man erbjudit sig att anställa civila från närområdet för att sköta administrativa och kamerala uppgifter på närpolisstationer för att få ut poliserna i området. Detta har inte varit möjligt då polisen inte får öka sina kostnader och inte heller får låta sig sponsras genom finansiering från annat håll. Staden har tillskrivit staten om detta regelverksproblem.

Det är väl bekant att boendet är starkt segregerat i Stockholm. Forskaren Irene Molina visar i avhandlingen "Stadens rasifiering – Etnisk boendesegregation i folkhemmet" (1997) att boendesegregation har blivit ett strukturellt drag i svenska städer. Hon menar att det finns outtalade föreställningar om ras som skapar osynliga barriärer. Bristen på synliggörande av dessa rasistiska föreställningar leder till att diskriminerande mekanismer etableras på bostadsmarknaden som cementerar det segregerade boendet.

Den allmänna uppfattningen om hur det är i olika förorter beror inte bara på hur det faktiskt är att bo och leva där. Medias beskrivning av vissa statsdelar utgår från stigmatiserande förenklingar. "Vissa platser i Sverige har skildrats som problematiska, kriminellt belastade, farliga men även exotiska, färgglada, livliga, etc. Både de negativa och de positiva stigmatiseringarna tenderar dock att särskilja dess platser från resten av den urbana strukturen och övriga samhället". Detta framhålls i rapporten "Miljonprogram och Media - Föreställningar om människor och förorter" från ett projekt riksantikvarieämbetet och integrationsverket drev inom ramen för storstadssatsningen med syfte att analysera hur negativa föreställningar om förorter

ningen med syfte att analysera hur negativa föreställningar om förorter och dess invånare förmedlas genom media.

Motionens förslag till åtgärder inom bostadspolitikerna rör alla den strukturella nivån. De kan samtliga sägas ha stöd både i forskningen och i den politik staden bedriver. De bör därför tillstyrkas med tillägg om att man också behöver arbeta med attityder. Medias förmedlande av en negativ bild av förorten är ett hinder för integrationssträvandena. Integrationsförvaltningen har en mediaplan vars syfte bland annat är att öka journalisters kunskaper om vilka former för medierapportering och informationsförmedling som kan motverka att rasistiska, stereotypa och diskriminerande föreställningar upprätthålls och sprids.

För att underlätta för utbildade människor från utlandet vill motionen införa möjligheter att komplettera utländska utbildningar så att de motsvarar de svenska så människor med utländsk utbildning inte behöver börja om från början med studierna. Idag finns ett omfattande system för att värdera utländska utbildningar, s.k. validering. Högskoleverket och Verket för högskoleservice ansvarar för detta. I SOU 2001-78 "Validering av vuxnas kunskap och kompetens" ges ett antal förslag till hur kommunerna kan arbeta med validering av utländska utbildningar och kompetenser. Där föreslås också att en nationell myndighet inrättas för validering av betyg och kompetensbevis.

I Stockholm arbetar Vuxenutbildningscentrum med validering av yrkeskompetens främst inom yrkesområdena barnomsorg, vård, restaurang, kontor och handel. Valideringen ger ett formellt bevis på att en person besitter vissa yrkeskunskaper vilket är denne till nytta på arbetsmarknaden. Validering av examina och yrkeskompetens är av yttersta vikt och staden bör göra allt den kan för att fortsätta och intensifiera de satsningar som hittills gjorts.

Flyktingar i Stockholms stad tas emot av integrationsnämndens flykting- och invandarmottagning. Flyktingarna erbjuds ett individuellt utformat introduktionsprogram som pågår i 18 till 24 månader. Målet är att ge den enskilde flyktingen stöd så att denne efter avslutad introduktion uppnår förutsättningar för att ha försörjning genom arbete eller stå till arbetsmarknadens förfogande, ha goda kunskaper i det svenska språket, ha god kunskap om det svenska samhället, ha ordnat boende, fysisk och psykisk hälsa och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Introduktionsprogrammet utgår från att tillvarata flyktingens egna resurser och är inriktat på att stärka hans/hennes väg in i det svenska samhället. Det är individuellt utformat, men innehåller nästan alltid följande delar: grundläggande information, samhällsorientering, svenskundervisning, praktik och individuella stödinsatser

Invandrare har rätt till Svenska för invandrare, SFI som syftar till att ge grundläggande kunskaper i svenska. Praktik ska enligt läroplanen ingå men det har fungerat bristfälligt i Stockholm. I den pågående upphandlingen av SFI ingår krav på att praktikplatser ska ordnas. Det är ytterst angeläget att språkundervisning kan ges tillsammans med en arbetslivs- och yrkespraktik. Att enbart fokusera på "språkpraktik" utan koppling till arbetsmarknaden eller ett yrkesval räcker inte till för att individen ska kunna omsätta sina nyvunna svenskkunskaper i praktisk mening.

Integrationsförvaltningen driver en verksamhet med flyktingguider. En flyktingguide har ungefär samma funktion som en fadder. Det sker ett ömsesidigt utbyte mellan flyktingguide och flykting, där guiden introducerar flyktingen in i det svenska samhället och flyktingen i sin tur kan bidra med sina erfarenheter. Flyktingguiderna ingår i ett kontaktnät som regelbundet arrangerar aktiviteter för både flyktingar och guider, till exempel fester, teater, utflykter och föreläsningar.

För skolans del vill motionärerna att kontakten mellan lärare, elever och föräldrar förbättras så att elever med behov av extrastöd fångas upp och att frånvarogränsen för indraget studiebidrag ska sänkas. De vill också att det ska arrangeras temadagar med projekt där klasser från olika skolor träffas. Många skolor i de segregerade förorterna arbetar aktivt med att skapa goda kontakter med föräldrar till barn med utländsk bakgrund. Gullingskolan i Tensta har samarbetat med invandrarföreningar kring läsläsning och föräldravandringar. I Rinkeby har man satsat på föräldrastyrelser. Integrationsförvaltningen har i samarbete med Rädda Barnen tagit fram material för studiecirklar "Med barnen i våra hjärtan" för föräldrar med utländsk bakgrund om föräldrarollen bl.a. i relation till skolan. Flera skolor och föreningar har arrangerat studiecirklar. Samordningsnämnden har finansierat en fortbildning för yrkesverksamma pedagoger "tvåspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling" om 20 poäng under fyra terminer som ges av Centrum för tvåspråkighetsforskning. Den handlar om språksinläring, migration, kultur och kommunikation. Utbildningen har avslutats av 153 lärare som enligt utvärderingen på ett genomgripande sätt förändrat attityder och sätt att undervisa till gagn för barn med utländsk bakgrund.

Integrationsförvaltningen har sen 2001 arbetat med en demokratiseringsplan som inneburit en omfattande fortbildningsverksamhet av lärare, skolledare och fritidshemspersonal kring bland annat värdegrundsfrågor, rasism, interkulturell pedagogik och språksinläring. Behovet av fortbildning av personal och utrymme för reflektion för utarbetade av nya arbets- och förhållningssätt i skolan är stort. En del av Stockholms särskilda kompetensutvecklingspengar om 2 miljarder kommer att användas till fortbildning av skolpersonal kring interkulturell pedagogik och språksinläring. Motionärerna menar att invandrare oftare är egenföretagare, "p.g.a. de har språkliga och anpassningssvårigheter". Därför vill de införa skattelättnad för egenföretagare vilket ska finansieras genom minskade socialbidrag och skatteinkomster från nystartade företag.

Staden bedriver en rad verksamheter för att personer med utländsk bakgrund ska få anställning, tex. Kista matchning och Rinkeby Arbetscentrum/Järva Kompetens, Lunda Nova näringslivscenter, m.m. Företagens arbetskraftsbehov och personernas kompetens och intressen utgör grunden för dessa riktade utbildnings- och matchningsinsatser.

Invandrare är oftare arbetslösa än svenskar. Ju längre bort ifrån Sverige man kommer och ju mörkare hudfärg man har ju större är risken för arbetslöshet. Det antas ofta att invandrares svårigheter att få arbete beror på språksvårigheter, låg utbildning och andra brister som beror på just invandrarskapet. Det har dock visat sig att även individer som har varit mycket länge i Sverige och till och med barn till invandrare har svårare att få jobb enligt ovannämnda mönster. Utbildningsnivån bland invandrare är

rare att få jobb enligt ovannämnda mönster. Utbildningsnivån bland invandrare är inte lägre än bland svenskar.

Diskriminering är med absolut sannolikhet en underskattad faktor bakom invandrades höga arbetslöshetssiffror. Forskning visar att kan den högre arbetslösheten inte kan förklaras utifrån observerbara skillnader i utbildning, erfarenhet, ålder, etc. Hud- och hårfärg, religion och klädval som sorteringsgrunder på arbetsmarknaden är inte isolerade företeelser.

Motionens förslag om sänkta skatter för företag skulle göra det billigare för företag att anställa, men det kan inte självklart antas att det särskilt skulle påverka intresset för att anställa personer med utländsk bakgrund. Förändringar av skattesatser är komplicerat då det ger effekter på olika områden. För att ta ställning till förslaget krävs en utredning av åtgärdsförslagets integrationseffekter.

Motionens åtgärdsförslag inom områden bostad och utbildning, förutom förslaget om sänkt gräns för indraget studiebidrag vars integrationseffekter inte är belagda, sammanfaller med den inriktning stadens arbete redan har. Vissa av förslagen, tex. gällande kollektivtrafiken och polisen, ligger utanför stadens kontroll men staden kan framföra synpunkter vilket också görs. Motionens förslag inom dessa områden bör i sin inriktning kunna tillstyrkas. Därtill bör framhållas att staden i sitt integrationsarbete ska arbeta med attityder och mot rasism och diskriminering samt med fortbildning av sina anställda, framförallt yrkesverksamma i skolan.

Motionens förslag om sänkt arbetsgivaravgift och skattesänkningar för egenföretagare ligger utanför stadens kompetensområde och det är oklart om vad de möjliga integrationseffekterna betyder i förhållande till andra effekter av en sådan åtgärd. Ställningstagande till frågan skulle kräva en omfattande utredning som i så fall lämpligen borde genomföras i statlig regi. Mot bakgrund av detta bör motionens förslag inom området arbetsmarknad avslås.

**Utbildningsnämnden** beslöt den 24 april 2003 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att därutöver anföra följande.

Av tjänsteutlåtandet framgår inte förvaltningens synpunkter om att man under utbildningstiden skall få en stödperson som stöder, motiverar och hjälper till med kontakter. Detta är ett intressant förslag som i framtiden bör övervägas. I detta sammanhang bör noteras att utbildningsnämnden tidigare har gett förvaltningen i uppdrag att genomföra ett skolutbytesprogram i syfte att främja integrationen mellan elever från olika delar av staden.

**Utbildningsförvaltningens** tjänsteutlåtande av den 5 februari 2003 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms stad har det under 2001 – 2002 bedrivits ett valideringsprojekt där enskilda personer fått möjlighet att visa sin yrkeskompetens genom validering. Ett av syftena har varit att rekrytera deltagare från SFI-enheterna till branscher där det idag råder arbetskraftsbrist. Valideringen har skett i samarbete med arbetsförmedlingen. Projektet ska under 2003 utvecklas och kommer att fortsätta inom ramen för infrastrukturbidraget. Validering planeras inför 2004 ingå som en verksamhetsdel vid Vuxenutbildningscentrum.

Integrationsnämnden svarar för mottagandet och introduktionen av flyktingar i Stockholm. I stadens introduktionsprogram för flyktingar ingår samhällsinformation och andra insatser som kompletterar svenskundervisningen. Under två veckor ges en allmän introduktion där arbetsförmedlingen Södermalm och SFI-centrum deltar i ett första skede. En individuell introduktionsplan upprättas under denna period i samråd med flyktingen. Efter det går de flesta vidare till sfi. Ett mindre antal går direkt ut i praktik eller arbete.

Vidare har ett nytt kursplanesystem införts som gör det möjligt för deltagarna att kombinera eller integrera kurser inom sfi med studier i grundläggande eller gymnasial vuxenutbildning, praktik, förvärvsarbete eller annan sysselsättning. De studerande i sfi erbjuds tre studievägar beroende på utbildningsbakgrund och andra förutsättningar.

Elevstödjande insatser finns med som mål och åtaganden i Utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2003. Nämnden skall genom sina stödjande och kompletterande verksamheter se till och medverka till att barn, unga och vuxna i behov av särskilt stöd får de insatser för sin utbildning och utveckling som deras behov och förutsättningar kräver.

Bristande närvaro och sena ankomster är en prioriterad fråga för Stockholms gymnasieskolor. I gymnasieskolornas kvalitetsredovisning för läsåret 2000/2001 redovisar de flesta skolor utförliga rutiner. Åtgärder vidtas för att påverka attityder, göra undervisningen mer attraktiv och i ökad utsträckning förbättra elevernas arbetssituation. Frånvaro följs upp och vid hög oredovisad frånvaro kontaktas föräldrar. Efter en varning dras elevens studiemedel in.

Förslaget att ordna temadagar där klasser från olika skolor träffas är bra. Ett exempel på ett sådant projekt är "våga mötas" projektet som går ut på att låta klasser från olika skolor träffas med syfte att minska motsättningar mellan ungdomar. Projektet har använts för att skapa möten mellan ungdomar på Mälarhöjdens skola och Bredängsskolan och bedrivs i samarbete med Röda korset.

## *Rapporten*

**Integrationsnämnden** beslöt vid sitt sammanträde den 26 november 2002 att godkänna förvaltningens uppföljning av stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram samt att anmäla redovisningen till kommunstyrelsen.

*Reservation* anfördes av *Joakim Larsson m fl* (m), *Abit Dundar* (fp) samt *Dikran Demir* (kd) enligt följande.

1. nämnden återremitterar ärendet
2. nämnden anför därutöver följande:

Förvaltningen får i uppdrag att återkomma med en ny utvärdering av stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram i stället för att endast redovisa synpunkter på integrationspolitiken. Integrationspolitiken fastställdes av kommunfullmäktige i integrationsprogrammet. Utvärderingen bör belysa hur integrationsprogrammet effektueras.

Med hänvisning till sitt återremissyrkande anmälde (m), (fp) och (kd) att man ej deltog i beslutet.

**Integrationsförvaltningens** tjänsteutlåtande av den 11 november 2002 redovisas i sin helhet i *bilaga 2*.

## REMISSER

Integrationsnämndens utvärdering av stadens arbete med integrationsprogrammet har remitterats till stadsledningskontoret.

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande av den 28 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret föreslår att utvärderingen av stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram godkänns.

Ansaret för kommunövergripande integrationsfrågor överfördes i samband med budget 2003 till kommunstyrelsen. En arbetsmarknads- och integrationsberedning inrättas under 2003. Även det övergripande ansvaret för stadens insatser mot diskriminering och rasism överförs till kommunstyrelsen. För att stimulera och möjliggöra en utveckling av medborgarnas demokratiska inflytande på olika nivåer i den kommunala organisationen tillsätts en demokratiberedning under



organisationen tillsätts en demokratiberedning under kommunstyrelsen under 2003. Kommunstyrelsen skall under 2003 göra en samlad översyn av flyktingintroduktionen och SFI-undervisningen där bl.a. samordning av introduktionen och SFI-undervisningen ingår som ett särskilt uppdrag. I instruktionerna för respektive beredning samt i direktiven för översynen av flyktingintroduktionen ingår samtliga problemområden som integrationsnämndens utvärderingen pekar på.

En översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar samt hur SFI-undervisningen kan förnyas och organiseras pågår inom näringslivs- och utbildningsdepartementet. Dessa utredningar beräknas vara klara under hösten 2003. I direktiven för dessa utredningar framgår att utredarna skall undersöka om kostnads- och ansvarsfördelningen mellan staten och kommunen skall förändras. Vidare skall utredarna undersöka om det finns behov att i ökad utsträckning styra asylsökande och flyktingars bosättning, identifiera hinder för att nå målen om egenförsörjning och för SFI, svenskundervisningens roll och betydelse inom ramen för introduktionsprogrammet samt att föreslå hur en obligatorisk introduktionsersättning för flyktingar skall utformas. Dessutom skall utredarna undersöka ersättningssystemet till kommunerna ses över i syfte att stimulera individualisering, regional samverkan och effektiv introduktion.

Stadens arbete med att förbättra integrationen skall ingå som en naturlig del i berörda nämnders och bolagsstyrelser ordinarie verksamhet. I avstämningsärendet för budget 2003 redovisade samtliga nämnder verksamhetsspecifika åtgärder för att motverka segregation och bidra till ökad integration samt insatser för att öka förvärvsfrekvens för långtidsarbetslösa. I likhet med vad som kommit fram vid integrationsförvaltningens besök anger de flesta stadsdelsnämnderna i sina verksamhetsplaner för 2003 att en gynnsam introduktion i samhället underlättas av ett snabbt inträde i arbetslivet. Vidare anger stadsdelsnämnderna att den sociala segregationen motverkas av om fler personer med ekonomiskt bistånd får egen försörjning. Nämnderna redovisade några exempel på nya projekt som syftade till att finna sysselsättning till arbetslösa, lösa personalbristen hos tillväxtföretag samt insatser som syftar till att öka rekryteringen till bristyrken. Det brottsförebyggande arbetet som bedrivs lokalt nämns också i avstämningsärendet som en viktig faktor som ökar tryggheten i området och på så sätt motverkar diskriminering och segregation. Stadsbyggnadsnämnden kommer att fortsätta arbetet med att finna fler stadsbyggnadsprojekt som strukturellt kan bidra till ökad integration i staden. Vidare anser nämnden att det finns behov av att öka kunskaper om olika gruppers inställning till sitt boende och om hur en ökad social och etnisk integration kan nås.

Det är viktigt att arbetsmarknads- och integrationsberedningen i en dialog med stadens nämnder, bolag och styrelser initierar åtgärder i syfte att stödja och följa upp genomförande av integrationsprogrammet. Utgångspunkten för åtgärder är att de skall koncentreras till de områden där de gör mest nytta, t.ex. öka mångfalden bland stadens anställda, öka förvärvsfrekvensen i områden där förvärvsfrekvensen är låg, åtgärder för en tryggare miljö samt upprustning av nedslitna bostadsområden. Vidare bör staden inrätta system för att kunna följa hur integrationsarbetet förverkligas i det kommunala arbetet. Både revisionskontoret och utrednings- och statistikkontoret har i

munala arbetet. Både revisionskontoret och utrednings- och statistikkontoret har i utvärderingsrapporten visat intresse för ett sådant arbete.

## RESERVATIONER M M

### *Motionen*

### **Integrationsnämnden**

Reservationen av Kristina Axén Olin m fl (m) är av följande lydelse.

att som svar på remissen angående ungdomsparlamentets integrationspolitik anföra följande:

Den nuvarande socialdemokratiska majoriteten driver en politik som sammantaget förvärrar segregationen i Stockholm. När den förda politiken fullt ut slår igenom kommer fler människor känna maktlöshet över att de inte har rådighet över sin egen och sin familjs livssituation. Maktlösheten kommer att breda ut sig i redan utsatta områden och segregationen därmed förvärras.

Den borgerliga majoriteten prioriterade arbete framför bidrag. Under förra mandatperioden halverades bidragsberoendet och arbetslösheten minskade med nära 40 procent. Ett framgångsrikt exempel är projektet Jobbgarantin i Skärholmen där alla berörda snabbt fick ett jobb, utbildning eller annan sysselsättning. Vår politik syftade till att avskaffa passivt bidragsmottagande och ersätta detta med arbete vilket stärker den enskilda individen.

Denna politik har nu ersatts med höjt socialbidrag, dvs människor i utsatta områden får återigen stå med mössan i hand inför socialdemokratiska politiker och bli mer beroende av politiska beslut.

I många förorter är hyresrätten fullständigt dominerande vilket har en klart segregrande inverkan. Tidigare fick hyresgästerna möjlighet ombilda sina lägenheterna till bostadsrätter. Denna möjlighet har stoppats helt av vänstermajoriteten. Konsekvensen blir att eget ansvarstagande för sitt boende inte längre är möjligt. Istället skall allmännyttan och politiker bestämma.

Ett flagrant exempel på hur vänstermajoritetens politik dramatiskt kommer att förvärra segregationen är införandet av biltullar, eller trängselavgifter som förespråkarna vill kalla den nya skatten. Biltullar får till konsekvens att människor i segregerade områden utestängs från Stockholms innerstad om de inte väljer att åka kollektivt. Det vore intressant att få höra en vänsterpolitiker förklara hur biltullar minskar segregationen för undersköterskan från Tensta som jobbar i innerstaden med två barn i skola och på förskola och som är beroende av bilen för att få vardagens att fungera. Skattechocken är ett annat exempel på hur segregationen ökar i Stockholm. Resultaten av den exempellösa skattehöjningen blir att fler människor blir beroende av bidrag. Kan Annika Billström förklara hur ett samhälle med fler bidragsberoende

drag. Kan Annika Billström förklara hur ett samhälle med fler bidragsberoende människor minskar segregationen?

På områden efter område ökar vänstermajoriteten segregationen i praktisk handling. Den enskilda individen och familjen skall fräntas ansvar vilket istället skall övergå till politiker. Tyvärr har Ungdomens parlament i grund missuppfattat hur man minskar segregationen och vissa av deras förslag får motsatt effekt. På ett område har de dock förstått ett samband som socialdemokraterna ännu så länge inte har uppfattat. Nämligen att sänkta arbetsgivaravgifter leder till fler jobb. Emellertid är det dock orimligt att endast lindra skattebördan när man anställer ungdomar. Alla borde omfattas av skattelättnader för att skapa fler jobb. Likaså är det inte rimligt att sänka skatterna bara för invandrarföretagare. Alla företagare borde få sänkt skatt.

### **Gatu- och fastighetsnämnden**

Reservationen av Sten Nordin m fl (m), Ulf Fridebäck m fl (fp) samt Björn Nyström (kd) är av följande lydelse.

att godkänna kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra

En mycket viktig förutsättning för ökad integration är att skapa områden med blandad bebyggelse, d.v.s. både hyresrätter, bostadsrätter och småhus. Genom blandade boendeformer förbättras möjligheterna för olika befolkningsgrupper och åldrar att leva i ett och samma område. Dessutom är det naturligtvis viktigt att de personer som bosätter sig i Sverige får besked om uppehållstillstånd betydligt snabbare än vad som är normalt i dag. Dessa faktorer tillsammans med en obligatorisk basutbildning i det svenska språket förbättrar möjligheterna till integration avsevärt.

## **Utvärdering av stadsdels- och fackförvaltningarnas arbete med stadens integrationsprogram**

### **Sammanfattning**

År 2001 beslutade fullmäktige att ge integrationsnämnden övergripande ansvar för att det årligen görs en samlad uppföljning och utvärdering av verksamheten inom samtliga nämnder/bolag.

Integrationsförvaltningen har besökt nästan samtliga stadsdels- och fackförvaltningar för att diskutera deras arbete med integrationsprogrammets uppdrag. I några få förvaltningar genomsyras samtliga verksamheter av intentionerna i fullmäktiges integrationsprogram. I flertalet förvaltningar och bolag har inget systematiskt arbete med integrations-, demokrati och mångfaldsfrågor inletts. Det beror på att förvaltningsledningarna har tolkat de politiska signalerna så att arbetet med frågor som rör integration, mångfald, demokrati och antidiskrimineringsfrågor inte prioriteras. Besöken gör tillsammans med studier av förvaltningars verksamhetsplaner underlag för integrationsförvaltningens analys. Integrationsförvaltningen konstaterar bl.a. följande:

- ? Staden behöver ett integrationsprogram. Den nya majoriteten bör snarast ställa sig bakom eller revidera det program som fullmäktige antog år 2001.
- ? Tydliga politiska signaler måste finnas i fullmäktiges budget samt anvisningar till budgetar, verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser om att samtliga förvaltningar och bolag har en uppgift att fylla i arbetet för en integrerad stad.
- ? Stadens politiker och tjänstemän måste vara beredda att bedriva en opinionsbildande verksamhet för att motverka den negativa inställning till mångfald och integration som finns i stora delar av befolkningen.
- ? Arbetet med att följa upp nämnder och bolags integrationsarbete enligt fullmäktiges budget och integrationsprogram bör läggas på stadsledningskontoret och samordnas med fullmäktiges övriga verksamhetsuppföljning.
- ? Arbetet med att fördjupa demokratin bör intensifieras och ingå som en viktig del i integrationsarbetet. Här har stadsdelsförvaltningarna ett särskilt ansvar.
- ? Arbetet med att öka mångfalden bland stadens anställda, särskilt bland chefer och högre tjänstemän, bör intensifieras och ingå som en viktig del i integrationsarbetet.
- ? Arbetet med att motverka diskriminering bör intensifieras och ingå i integrationsarbetet. Det gäller både bland anställda och i stadens skolor.
- ? Stadens introduktion för flyktingar, svenska för invandrare och vuxenutbildning bör samordnas. Vuxna invandrare bör erbjudas ett differentierat men samordnat utbildningsstöd.
- ? Språkundervisningen för invandrare bör utvecklas med utgångspunkt från en ambition om att knyta undervisning och arbetsliv närmare varandra.

? Stadsbyggnadskontoret samt gatu- och fastighetskontoret bör få tydligare uppdrag om att medverka till att göra Stockholm till en mer integrerad stad.

## **Ärendets beredning**

Ärendet har tagits fram av integrationsförvaltningens integrationsavdelning.

## **Bakgrund**

Kommunfullmäktige antog i mars 1997 ett integrationsprogram för Stockholms stad. Det har därefter reviderats i maj 1998 och i oktober 2001. Programmet innehåller visioner, mål och uppdrag som gäller samtliga förvaltningar och bolag.

1997 och 1998 fick alla förvaltningar i uppdrag att göra egna integrationsprogram. 1997 gav fullmäktige alla nämnder och bolag i uppgift att arbeta fram lokala mångfaldsplaner för det personalpolitiska arbetet. Kommunstyrelsen antog 1998 riktlinjer för etniska mångfaldsplaner. År 2001 beslutade fullmäktige att ge styrelser och nämnder i uppdrag att i sina verksamhetsplaner och personalpolitiska program redovisa konkreta åtgärder beträffande mångfaldsarbetet och att följa upp dem.

Integrationsnämnden skall enligt reglementet leda och samordna stadens integrations- och demokratiarbete. År 2001 beslutade fullmäktige att ge integrationsnämnden det övergripande ansvaret för att det årligen görs en samlad uppföljning och utvärdering av verksamheten inom samtliga nämnder/bolag.

Som ett led i detta arbete har integrationsförvaltningen besökt nästan samtliga stadsdels- och fackförvaltningar för att diskutera deras arbete med integrationsprogrammets uppdrag. Förvaltningsbesöken utgör tillsammans med studier av förvaltningarnas verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser underlag för integrationsförvaltningens bedömning av stadens arbete med integrationsfrågor. I den mån insatser gjorts och det inte framgått vid förvaltningsbesöken eller av verksamhetsplanerna/berättelserna har detta inte ingått i bedömningen. Förvaltningen har inte besökt stadens bolag vid detta tillfälle men har för avsikt att återkomma med en redovisning om hur bolagen arbetar med integrationsfrågor.

Bedömningen rör inte i vilken mån olika stadsdelar blivit mer eller mindre integrerade till följd av gjorda insatser utan i vilken mån åtgärder i enlighet med fullmäktiges beslut har vidtagits.

Syftet med redovisningen är inte att sätta betyg på de enskilda förvaltningarnas arbetsinsatser utan att ge en samlad bild av arbetet med integrationsfrågor i Stockholms stad.

Förhoppningen är sammanställningen skall utgöra beslutsunderlag när stadens ledning tar ställning till hur arbetet med integrations-, mångfalds-, demokrati- och antidiskrimineringsfrågor skall drivas vidare.

Förvaltningen har ställt följande frågor till förvaltningarnas ledningar:

- ? Hur tolkar ni begreppet integration? Vilka är det som skall integreras?
- ? Vilka möjligheter och hinder ser ni i arbetet för ökad integration?
- ? Vilka insatser planerar ni kommande år?
- ? Hur skall integrationsnämnden fullgöra sina uppdrag?
- ? Integrationsprogrammets nyckeltal skall revideras. Hur tycker ni vi skall mäta graden av integration?

### **Uppdrag i integrationsprogrammet samt kommentarer**

I bilaga redovisas kommunfullmäktiges uppdrag till förvaltningar och bolag under respektive vision med kommentarer om pågående arbete. (Bilaga 1, här bilaga 2:1)

### **Förvaltningarnas synpunkter**

Redovisningen ger en bild av hur förvaltningsledningarna uppfattar läget för stadens integrationsarbete. Både objektiva och subjektiva faktorer påverkar förvaltningarnas bedömningar, liksom det urval som integrationsförvaltningen här ger av redovisade synpunkter.

### **Politisk styrning**

Förvaltningarna upplever sig ha fler uppgifter än man har resurser till att lösa. Därför måste en prioritering göras mellan givna uppdrag. Den prioriteringen görs med utgångspunkt från de politiska signaler som stadens ledning ger i fullmäktiges budget. Andra viktiga styrdokument är de anvisningar till budget, verksamhetsplan och verksamhetsberättelse som stadsledningskontoret ger ut.

Förvaltningschefer och ledningsgrupper har uppfattat att integrationsarbetet inte hört till de prioriterade uppgifterna. Det innebär att uppmärksamhet, tid, ekonomiska resurser och uppföljning ägnats åt annat som uppfattas mer prioriterat.

Borgarråd och ordförande i olika nämnder representerar olika politiska partier som inte har samma uppfattning i fråga om hur prioriterat arbetet med integrationsfrågor är och hur det skall utföras. Det gör att fullmäktiges beslut via integrationsprogrammet inte alltid följts upp i det lokala nämnd- och styrelsearbetet.

Stadsdelsförvaltningarna upplever generellt sett att deras handlingsutrymme har minskat. Det beror på minskade ekonomiska resurser, att stadsdelsnämnderna har mindre möjlighet att påverka hur de ekonomiska resurserna skall fördelas bl.a. på grund av pengssystem, att en allt större andel av verksamheten upphandlas osv. Vid upphandling skall hänsyn tas till kvalitet och ekonomi. Frågor som rör mångfald bland anställda, diskrimineringsarbete, inflytandefrågor för brukare och befolkning samt verksamhetsmässig utveckling med utgångspunkt från målet om ökad integration har inte prioriterats i upphandlingar- och avtal.

Integrationsprogrammet reviderades under våren 1998. Senare samma år var det val och fullmäktige bytte majoritet. Stadens integrationsprogram reviderades dock först hösten 2001 i enlighet med den nya majoritetens intentioner. Under 1998 - 2001 rådde en stor osäkerhet ute på förvaltningar och bolag om i vilken mån integrationsprogrammet skulle vara ett styrdokument för verksamheten. Helt klart var att det fanns betydande skillnader i synsätt på integrationsarbetet mellan det då gällande integrationsprogrammet och stadens budget och anvisningar. I stadens budget för 1999 ströks kravet om att alla förvaltningar och bolag skulle ha egna integrationsprogram.

### **Hur tolkas begreppet integration?**

Integration innebär enligt integrationsprogrammet att medborgare känner ansvar för, samhörighet med och delaktighet i samhällsgemenskapen. Integration innebär jämlikhet mellan människor, att det finns fungerande kommunikation, samförstånd och respekt mellan människor med olika etnisk och social bakgrund. Människors livsprojekt ska inte möta hinder så länge de inte inskränker andra människors rättigheter eller strider mot de gemensamma rättsnormerna.

Nästan alla ledningsgrupper ger begreppet integration en bred tolkning, dvs. att alla stadens invånare skall integreras bättre med varandra. Man är väl medveten om att det inte handlar om invandrare som "skall integreras" utan att det också handlar om svenskars förhållningsätt till stadens mångfald. Många stadsdelsförvaltningar lyfter fram insatser som rör funktionshinder, insatser för att minska socioekonomiska skillnader, insatser för att gamla och unga skall mötas osv. Det är dock tveksamt om ledningsgruppernas breda definition av integrationsbegreppet delas av anställda inom förvaltningarna då begreppen inte diskuterats internt. Stadsdelsförvaltningarna i invandratäta områden menar att den sociala segregationen är överordnad den etniska.

Samtidigt som ledningsgrupperna ger begreppet integration en bred tolkning uppfattar man att insatser för att bryta den etniska segregationen är politiskt prioriterade. När stadens första integrationsprogram antogs 1997 betonades insatser för att bryta den socioekonomiska segregationen mer. Man menar att integrationsförvaltningens arbete som helt inriktas på frågor som rör svenskar och invandrare, religion, kulturella skillnader, diskrimineringsfrågor, invandrades valdeltagande osv. bekräftar att det är den etniska dimensionen i integrationsarbetet som är prioriterad.

### **Stadsdelsförvaltningarnas synpunkter**

Integrationsförvaltningen har besökt samtliga stadsdelsförvaltningar utom Maria - Gamla Stan och träffat flertalet förvaltningschefer och representanter för samtliga ledningsgrupper. Förvaltningarna framförde vid integrationsförvaltningens besök följande synpunkter:



## Möjligheter och hinder i arbetet för ökad integration

### *Möjligheter*

- ? En bättre arbetsmarknad har gjort att arbetslösheten minskat och fler invandrare kommit i jobb. Det är den viktigaste integrationsfaktorn.
- ? Andelen invånare med försörjningsstöd har minskat kraftigt. I en del stadsdelar har andelen halverats.
- ? Kompetensutveckling för personalen skapar möjligheter att ge medborgarna bättre service och personalen redskap att hantera svåra situationer.
- ? Profileringen av skolorna har inneburit att attraktionskraften hos vissa skolor i invandrantäta områden har ökat. Det gäller t.ex. europalinjen och idrottslinjen.
- ? Stadsdelar som ingår i den statliga storstadssatsningen vittnar om storstadspengarnas betydelse för olika utvecklingsinsatser. I princip allt utvecklingsarbete är finansierat med dessa statliga pengar.
- ? Många projekt som vänder sig till kvinnor i invandrantäta områden betraktas som framgångsrika. Det handlar om utbildning, information, språkundervisning, att skapa mötesplatser för kvinnor som underlättar möjligheten att lämna hemmet osv.
- ? Föreningslivet spelar en viktig roll som mötesplats för människor med olika bakgrund. Idrottsföreningar, kulturföreningar samhällsföreningar m.fl.
- ? Medborgarkontoren spelar en viktig funktion som mötesplatser mellan förvaltning och medborgare. Det finns många medborgare, inte minst med utländsk bakgrund, som har behov av att få hjälp med information om vart de skall vända sig i olika situationer, få hjälp att tolka beslut osv.
- ? Stadsdelar med genomgångsbostäder för flyktingar har börjat utveckla olika integrationsinsatser, och vidareutbilda personalen när det gäller kulturkompetens m.m.

### *Hinder*

#### Mångfald

- ? Det finns i princip inga förvaltningschefer med utländsk bakgrund. Detsamma gäller förvaltningarnas ledningsgrupper och i stor utsträckning stadens ledande tjänstemän. Det ger en kompetensbrist som försvårar möjligheten att fullfölja fullmäktiges uppdrag på integrationsområdet.
- ? Det finns stora brister i stadens ledarskapsutbildning och ledarskapsstöd när det gäller kunskap i att leda mångfald vilket ger en kompetensbrist hos stadens chefer.
- ? Det finns personalkategorier inom staden där mångfalden är stor. Det gäller t.ex. inom vård och omsorg. Där behöver delar av personalen stöd i form av svenskundervisning för att bättre kunna kommunicera med brukarna och kollegor. Där förekommer även främlingsfientlighet från brukarna gentemot personalen som måste bearbetas. Ibland uppstår även konflikter inom personalgrupper som har sin grund i personalens mångfald.

### Segregation

- ? Bostadsbristen orsakar många sociala problem. Det handlar om täta och ofrivilliga bostadsbyten, trångboddhet, barn som inte kan studera och sova i lugn och ro, det blir slitningar i familjerna osv.
- ? Segregationen har ökat de senaste åren. Det är svårt att jobba för integration i en stadsdel där det saknas svenskar med utländsk bakgrund. Det är svårt att jobba mot främlingsfientlighet och för mångfald i en skola där det saknas svenskar med utrikesbakgrund eller i en skola där det bara går svenskar med utrikes bakgrund. Människor med olika bakgrund möts inte.
- ? Mediernas rapportering och bild av invandrartäta områden är ett problem. Det ger en negativ självbild och gör det svårt att känna stolthet över sitt bostadsområde för dem som bor i områdena.

### Främlingsfientlighet

- ? Ett hinder för integrationsarbetet är att stora delar av befolkningen är motståndare till integration. Många svenskar vill inte alls integreras med invandrare. När andelen invandrare ökar i det bostadsområde där man bor flyttar man till ett annat där det bor få invandrare. Många är beredda att betala ett högt pris i ekonomiska termer för att slippa bo i samma område som invandrare. När andelen invandrare ökar i barnens skola flyttar man barnen till en skola där det finns få invandrare.
- ? Några stadsdelsförvaltningar med många invandrare rapporterar om större spänningar mellan olika invandrade grupper än mellan svenskar och invandrare.
- ? Flera stadsdelsförvaltningar rapporterar tendenser till ökad främlingsfientlighet och rasism på skolorna.

### SFI och flyktmottagande

- ? SFI fungerar enligt stadsdelsförvaltningarnas entydiga uppfattning extremt dåligt. Framförallt saknas koppling mellan SFI och arbetslivet. Det är svårt att skapa heldagssysselsättning eftersom praktikplatser saknas. Det skulle behövas en större flexibilitet i tidsförläggning så att SFI och praktik går att förena. Det är inte meningsfullt att läsa teoretisk svenska några timmar per dag tillsammans med andra som inte behärskar svenska för att sedan umgås med sina landsmän. SFI-undervisningens sammanbrott har gjort att flera stadsdelar tvingats starta egen språkundervisning.
- ? Resurserna för flyktingar borde tillföras stadsdelarna i större utsträckning anser stadsdelarna. När en stadsdelsförvaltning idag tar emot flyktingar tvingas man skära ned på andra verksamheter för att kunna ge flyktingar nödvändigt stöd. Det skapar motsättningar.
- ? Förhållandena vid stadens större genomgångsbostäder bedöms av stadsdelsförvaltningarna som mycket svåra p.g.a. trångboddhet, svårigheter att hitta en permanent bostad, arbetslöshet m.m. Enligt stadsdelsförvaltningarna resulterar

bostad, arbetslöshet m.m. Enligt stadsdelsförvaltningarna resulterar detta i brottslighet, misshandel, många barn som behöver extra stöd osv.

#### Grundskolan

- ? Flera stadsdelsförvaltningar framhåller att det fria skolvalet bidrar till en ökad socioekonomisk segregation inom skolan. Föräldrars socioekonomiska status påverkar viljan och förmågan att välja samt vilka val man gör.
- ? Valfriheten inom skolområdet skapar svårigheter för stadsdelsförvaltningarna. Frånval innebär bortfall av skolpeng med omställning av personal och lokaler som tar tid. Därtill har kommunen en skyldighet att alltid ta emot och ha beredskap för de elever som vill återvända till den kommunala skolan från friskolan.
- ? Stadsdelsförvaltningarna framför önskemål om att krav skall ställas på friskolor om att de skall ha resurser och beredskap för att ta emot barn med särskilda behov. Det handlar om barn med stora sociala problem, barn med fysiska eller psykiska funktionshinder m.m.
- ? Det saknas pengar till modersmålsundervisning inom förskolan. Tidigare fanns särskilda pengar för detta ändamål. Det finns inte längre.
- ? Flera stadsdelar vittnar om att de ekonomiska resurserna för satsningar på tvåspråkighet har minskat kraftigt de senaste åren.
- ? Det råder brist på pedagoger inom skola och förskola som interkulturell pedagogik. Bristen gäller särskilt pedagoger med mångkulturell kompetens och kompetens i tvåspråkighet.

#### Övrigt

- ? Bristen på samlingslokaler är ett stort problem. Det gäller särskilt invandrarföreningar som inte har samma kontakter som många svenska föreningar.
- ? Någon stadsdelsförvaltning menar att ansvaret för integrationsarbetet flyttades från stadsdelarna till integrationsförvaltningen när den bildades, vilket gör att stadsdelarna inte behöver arbeta med dessa frågor på samma sätt som tidigare.
- ? En del innerstadsstadsdelar menar att ungdomsrån spelar en viktig roll för den ökade främlingsfientlighet som kan märkas på vissa skolor. Det handlar om att några ungdomar med utländsk bakgrund rånar ungdomar med svensk bakgrund. Det är därför viktigt att komma till rätta med ungdomsrånen om man skall lyckas i arbetet med att minska främlingsfientligheten.

#### Planerade insatser

Det övergripande intrycket är att stadsdelsförvaltningarna inte bedriver något speciellt aktivt arbete i enlighet med integrationsprogrammet. Det planeras få insatser eftersom integrationsarbetet inte är prioriterat.

Det är dock stora skillnader mellan olika stadsdelsförvaltningar när det gäller antalet planerade integrations-, demokrati- och mångfaldsinsatser. Det är i princip andelen invandrare i stadsdelens befolkning som avgör ambitionsnivån.

Det finns mycket erfarenhet av att arbeta med integrations-, demokrati- och mångfaldsfrågor i Kista, Rinkeby, Spånga-Tensta, Vantör och Skärholmen. Dessa är också de enda stadsdelarna som har särskilda pengar för att arbeta med integrationsfrågor, vilka tilldelats stadsdelarna inom ramen för storstadssatsningen. Integrationsperspektivet genomsyrar samtliga verksamheter och drivs med en hög ambitionsnivå. Inom dessa förvaltningar finns en stor sakkunskap inom integrationsområdet. I andra stadsdelar planeras en del integrationsfrämjande insatser men integrationsperspektivet kan inte sägas genomsyra verksamheterna. Där finns inte samma intresse för integrationsfrågor från de lokala politikerna i nämnden, anställda och befolkningen. Ofta finns det tvärtom ett betydande motstånd från delar av befolkningen. Det är dock möjligt för stadsdelar som inte har en stor andel invandrare att engagera sig i integrationsarbetet. Det är Östermalms stadsdelsförvaltning ett tydligt exempel på, där det finns en integrationsarbetsgrupp med representanter från samtliga verksamheter och där man varit positivt inställd till genomgångsbostäder för flyktingar inom området.

### **Integrationsnämndens uppdrag**

Frågan gällde hur integrationsnämnden på bästa sätt bör fullfölja sina uppdrag och vilken funktion nämnden och förvaltningen kan fylla gentemot stadsdelsförvaltningarna.

- ? Bra om det finns någon som driver på integrationsarbetet i staden då det är många hinder som skall övervinnas för att komma igång. Det handlar t.ex. om traditioner, bristande mångfald bland anställda, bristande ekonomiska resurser, bristande kunskap etc.
- ? Bra med stöd till metodutveckling, seminarier samt kunskapsutveckling och nätverksbygge.
- ? Det behövs någon som hjälper till att sprida goda exempel inom staden, från andra delar av landet och från andra länder.
- ? Språkundervisning för personal med utländsk bakgrund borde erbjudas samordnat någonstans inom staden. När enstaka personer med bristande språkkunskaper anställs på olika förvaltningar finns inte underlag för att arrangera kompletterande svenskundervisning lokalt. Stadsdelsförvaltningarna efterlyser därför samordnade yrkesanpassade svenskkurser som anpassas till olika personalkategorier som t.ex. socialsekreterare.
- ? Ibland uppstår särskilda och akuta problem som t.ex. främlingsfientlig på en skola, konflikter på en arbetsplats orsakad av mångfald bland anställda, problem vid en genomgångsbostad då stadsdelsförvaltningen behöver stöd och expertkunskap som t.ex. en integrationsförvaltning kan bistå med.

- ? Det borde finnas tydliga instruktioner för hur integrationsarbetet skall följas upp.

### **Hur mäts integration?**

- ? Nyckeltalen för integrationsarbetet bör ingå i stadsledningskontorets nyckeltal och vara en del av stadens kvalitetsarbete.
- ? Stadsledningskontoret bör i samarbete med utrednings- och statistikkontoret svara för att ta fram nyckeltalen istället för att stadsdelarna skall belastas med detta arbete.
- ? Nyckeltalen bör mäta faktorer som är påverkbara på stadsdelsnivå.
- ? Det är mycket tveksamt om de nyckeltal som finns nämnda i integrationsprogrammet verkligen mäter integration. Frågan är till och med om det över huvudtaget kan kallas nyckeltal. Frågan bör utredas grundligt.
- ? Flera stadsdelar framför att förberedelseklasserna inte bör räknas in i skolornas resultat då det inte ger en rättvisande bild av skolans arbete.
- ? Staden borde finna ett sätt att mäta upplevd trygghet.

### **Fackförvaltningars synpunkter**

Integrationsförvaltningen har besökt följande fackförvaltningar; kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen, gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, socialtjänstförvaltningen, utbildningsförvaltningen, miljöförvaltningen, utrednings- och statistikkontoret, revisionskontoret samt brandförsvaret. Vi har träffat förvaltningscheferna och/eller förvaltningarnas ledningsgrupper.

### **Möjligheter och hinder i arbetet för ökad integration?**

#### *Möjligheter*

#### **Stadsbyggande**

- ? Nybyggnationer kan komplettera bostadsbeståndet i en stadsdel så att befolkningen blir mer blandad och nya vägar kan binda ihop områden av olika karaktär. Staden är byggd för att vara segregerad eftersom man ofta har enbart en typ av bostäder i ett område och barriärer som hindrar förflyttningar mellan dem.
- ? Staden har redskap att påverka vad som byggs i betydligt större utsträckning än vad som sker idag enligt stadsbyggnadskontoret. Om nybyggnationer styrdes mer med politiska beslut och lagar än med ekonomiska styrmedel skulle det vara lättare för staden att påverka vad som skall byggas och var det skall byggas. Rätt använt kan nybyggnationer bidra till en ökad blandning och integration i olika bostadsområden.
- ? Staden skulle kunna utnyttja det kommunala planmonopolet och det faktum att staden äger mycket mark för att åstadkomma en mer integrerad stad.

- ? Staden borde använda sig mer av förhandlingsplanering vid nybyggnationer. Det finns möjligheter att ställa krav på byggherrar, vilket staden idag inte utnyttjar. Förhandlingsplanering kan användas som ett redskap i arbetet för ökad integration mellan olika områden och olika grupper.
- ? Stadsbyggnadskontoret samt gatu- och fastighetskontoret behöver tydligare uppdrag när det gäller deras roll i arbetet för att åstadkomma en mer integrerad stad.
- ? Stadsbyggnadskontoret kan användas betydligt mer som ett redskap för att få blandade områden än vad som sker idag.
- ? Stadsbyggnadskontoret skulle kunna prioritera planer som är viktiga ur integrationssynpunkt om så önskas.

#### Idrott

- ? Idrottens möjlighet som mötesplats för alla oavsett bakgrund skulle kunna utnyttjas i högre grad än idag. Det är viktigare med breda satsningar på idrott än med särskilda integrationsprojekt.
- ? Idrottsanläggningar kan mer medvetet placeras i områden och mellan områden av olika karaktär för att på ett bättre sätt underlätta möten mellan olika människor.
- ? Det är viktigt att satsa på idrotter som når många och idrotter som är populära bland olika grupper.
- ? Simskolor är särskilt viktiga i invandrartäta områden. Simkunnigheten är låg bland utrikesfödda. Särskilda insatser kan behöva göras för att göra det möjligt för kvinnor att besöka badanläggningar. Att inte kunna simma är för många ett hinder för att kunna delta i fritidsaktiviteter tillsammans med infödda svenskar.
- ? Mångfald bland personalen på badhusen är en stor tillgång i arbetet med att nå fler, enligt idrottsförvaltningen.

#### Kultur

- ? Kulturens förmåga att vara en mötesplats för människor med olika bakgrund bör kunna användas mer.
- ? Kulturinstitutioner som t.ex. Tensta konsthall bör kunna användas mer för att uppmärksamma och locka människor till olika delar av staden och höja statusen i vissa områden.
- ? Staden bör stödja mångkulturella idrottsföreningar och kulturföreningar i större omfattning än vad som sker idag. Det kan finnas anledning att se över bidragsreglerna i detta sammanhang.
- ? Mångfalden bland personalen på biblioteken är en stor tillgång i arbetet med att nå fler, enligt kulturförvaltningen.

#### Övrigt

- ? Flera förvaltningar, som t.ex. gatu- och fastighetskontoret, ser ökad mångfald bland de anställda som enda möjligheten att rekrytera personal i framtiden. Mångfalden

ses också som en tillgång i arbetet med att nå ut till och kunna kommunicera med alla stadens medborgare.

- ? Revisionskontoret skulle kunna spela en viktig roll i arbetet med att följa upp fullmäktiges beslut på integrationsområdet.
- ? Utbildningsförvaltningen ser det nya antagningssystemet till gymnasiet som ett viktigt steg i arbetet att bryta segregationen inom gymnasieskolan. Eleverna är inte instängda i de segregerade bostadsområdena när de skall välja till gymnasiet, utan får där chansen att träffa ungdomar från hela staden.
- ? Miljöförvaltningen pekar på stadens möjlighet att hjälpa invandrarelever att hitta till högskoleutbildningar som har få elever med invandrarbakgrund, men där behovet av mångkulturell kompetens bland de färdigutbildade är stor. Det gäller t.ex. hälsoskyddsinspektörer.

### *Hinder*

- ? Inom socialtjänstförvaltningen, miljöförvaltningen och revisionskontoret ser man den bristande mångfalden bland de anställda som ett hinder i arbetet för ökad integration. I dagsläget äger i princip ingen nyrekrytering rum.
- ? Ökad segregation är ett hot mot en hållbar samhällsutveckling, enligt socialtjänstförvaltningen.
- ? Bristande ekonomiska resurser på stadsbyggnadskontoret gör att samrådet med befolkningen vid nybyggnationer blir bristfälligt. Det finns t.ex. inte resurser till översättningar och tolkar.
- ? Stadsbyggnadskontoret samt gatu- och fastighetskontoret vittnar om att lokala opinioner ofta motsätter sig en blandad bebyggelse och bättre kommunikationer mellan olika stadsdelar. Boende i villaområden välkomnar t.ex. inte genomgångsbostäder och hyreshus. Boende vill ofta hellre bevara ett grönområde än att bygga vägar och cykelbanor mellan områden av olika karaktär.
- ? Den svenska teaterscenen är dålig på att spegla det mångkulturella samhället.
- ? Det finns etniska kulturföreningar som faller mellan stolarna i stadens bidragssystem.
- ? Många kulturarbetare från andra länder än Sverige har svårt att hantera det svenska bidragssystemet och alla de regler och krav som vi har.
- ? Ett problem inom kulturskolan är att flickor från vissa kulturer inte tillåts delta. Det är både ett jämställdhets- och ett integrationsproblem.
- ? Gatu- och fastighetskontoret ser stora svårigheter i möjligheten att få bostadsbolag att bygga billiga bostäder, då det inte är lönsamt.
- ? Utbildningsförvaltningen anser att nyanlända flyktingar skall skiljas ut ur betygsstatistiken då de konkurrerar på helt andra villkor än de barn och ungdomar som fått hela eller en stor del av sin skolgång i Sverige.

## **Planerade insatser**

Idrottsförvaltningen och kulturförvaltningen låter medvetet ett integrationsperspektiv genomsyra hela verksamheten och flertalet planerade insatser. Inom stadsbyggnadskontoret finns både kunskap och intresse för att bidra betydligt mer i stadens integrationsarbete än man gör idag. Här skulle betydligt fler insatser kunna planeras än vad som idag är fallet. Övriga förvaltningar planerar få eller inga insatser för att göra staden mer integrerad.

## **Integrationsnämndens uppdrag**

- ? Integrationsarbetet bör integreras i stadens övriga verksamheter och inte särskiljas i en särskild förvaltning.
- ? Integrationsförvaltningen bör tala om vad vi har att tjäna på integration. Varför är det bra? För vilka är det bra? Vad händer om vi inget gör?
- ? Integrationsförvaltningen bör visa på vilka möjligheter och redskap som finns i arbetet för ökad integration.
- ? Om integrationsförvaltningen skall finnas kvar bör man agera mera som försäljare än som poliser.
- ? Förvaltningen kan bistå med personalutbildningar och sprida goda exempel.
- ? Det finns ett behov av personalutbildningar i kulturmötesfrågor kopplat till myndighetsutövning t.ex. inom miljö- och hälsoskyddsförvaltningens område.

## **Hur mäts integration?**

- ? Besöksstatistik från idrottsanläggningar och medlemsstatistik från idrottsföreningar kan ge information om i vilken mån idrotten är en mötesplats för människor med olika bakgrund.
- ? Sammansättningen av deltagarna inom kulturskolan skulle kunna mätas liksom sammansättningen av deltagare vid olika kulturevenemang som staden stödjer. Kulturförvaltningen framhåller dock risken för att cementera etniska uppdelningar istället för att bryta dem om man genomför sådana mätningar.
- ? Revisionskontoret vill vara med och påverka utformningen av nyckeltal som rör uppföljning av integrationsarbetet. Kontoret deltar gärna i arbetet med att följa upp nyckeltalen även inom integrationsområdet.
- ? Utrednings- och statistikkontoret kan och vill gärna vara med och utveckla nyckeltal på integrationsområdet. Kontoret mäter idag ofta vad befolkningen tycker i olika frågor jämfört med förut. Frågan är om mätningar av värderingar bör utgöra underlag för vissa nyckeltal.



## **Integrationsförvaltningens förslag**

Integrationsförvaltningen instämmer till stor del i de synpunkter som stadens olika förvaltningar framfört ovan. Med utgångspunkt dessa synpunkter drar integrationsförvaltningen följande slutsatser när det gäller hur det fortsatta integrations-, demokrati- och mångfaldsarbetet skall bedrivas:

### **Tydliga politiska signaler**

Integrationsförvaltningen konstaterar att det är stora skillnader mellan förvaltningarna när det gäller förutsättningar, kunskaper och engagemang i integrations-, demokrati- och mångfaldsfrågor. Av detta drar vi slutsatsen att arbetet med att förankra frågorna inom staden är viktigt och måste fortsätta. Därför måste resurser avsättas till att kommunicera frågorna. Det är också mycket viktigt med tydliga politiska signaler t.ex. i fullmäktiges budget samt kommunstyrelsens anvisningar till förvaltningars och bolags budgetar, verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser om att arbetet skall fortsätta samt dess prioritet i förhållande till andra uppdrag.

Ansvar för att göra Stockholm till en integrerad stad kan inte enbart ligga på de stadsdelsförvaltningar som ingår i Storstadssatsningen. En förutsättning för att arbetet skall bli framgångsrikt är att alla förvaltningar och bolag medverkar. Förvaltningen kan inte se att det finns någon förvaltning eller något bolag som inte är berörd av uppgiften. Det är ett misslyckande att alla förvaltningar och bolag inte känner sig berörda och ser sin uppgift.

Det är en uppgift för stadens politiska ledning och nämnderna i berörda förvaltningar att tydliggöra betydelsen av att alla förvaltningar och bolag deltar i arbetet för öka integrationen. Samtliga borgarråd och nämndordförande måste fortlöpande ge signaler om att arbetet med integrationsfrågor är prioriterat. Frågorna bör behandlas i samtliga nämnders och bolags budgetar, verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser.

Stadsdirektören bör fortlöpande vid förvaltningschefsträffar uppmärksamma frågor som rör integration, mångfald, demokrati och antidiskrimineringsarbete.

I den översyn och utvärdering som skall göras av stadens upphandlade verksamheter bör frågan om dessa verksamheters roll i det fortsatta integrationsarbetet uppmärksammas. Förvaltningen anser att även upphandlade verksamheter skall arbeta för att öka mångfalden bland anställda, arbeta med diskrimineringsfrågor och utveckla metoder för att motverka den ökade segregationen i staden.

### **Integrationsprogram**

Integrationsförvaltningen anser att det fortfarande finns behov av ett integrationsprogram i staden. Arbetet med integrationsfrågor har ännu inte blivit en naturlig del i allas arbete. Programmet bör samordnas bättre med budgeten och stadens personalpolitiska program.

Det är viktigt att den nya politiska majoriteten snarast tydliggör nuvarande integrationsprogramms status i förhållande till andra styrdokument. Det är viktigt att antingen signalera att nuvarande program gäller eller att skyndsamt revidera det. Det är viktigt att undvika den situation som uppstod efter förra valet, då osäkerhet rådde i flera år om vad som gällde beträffande stadens integrationsarbete.

En fördel med det nuvarande integrationsprogrammet jämfört med de två tidigare är att programmet är fokuserat på ett rimligt antal mål och uppdrag. Detta bör beaktas vid en eventuell uppdatering.

## **Ekonomiska resurser**

Stadsdelar och förvaltningar måste få ekonomiska incitament som gör att de kan lösa sociala problem istället för att försöka bli av med dem genom att flytta ansvaret till en annan stadsdel eller en annan förvaltning. Flyktingar, barn med särskilda behov och människor med sociala problem som har behov av stöd från kommunen försöker många kommunalt finansierade enheter och förvaltningar undvika för att inte drabbas av ekonomiskt underskott och extra arbete.

## **Demokrati**

En förutsättning för att staden skall lyckas i integrationsarbetet är att det finns en fungerande dialog mellan förtroendevalda och medborgare och att medborgarna kan påverka utformningen av den service kommunen tillhandahåller. Därför är arbetet med att fördjupa demokratin med hjälp av brukarinflytande dvs. föräldrastyrelser, ungdomsråd, öppna möten och ytterstadssatsningen en del av och en grund för integrationsarbetet. Arbetet med att involvera föreningslivet, frivilligorganisationer, näringsliv och andra myndigheter bör utvecklas. Stadsdelsförvaltningarna bör ha ett tydligt huvudansvar för att fördjupa demokratin.

## **Mångfald**

En förutsättning för att staden skall kunna kommunicera med medborgarna, vinna legitimitet och ha den kunskap som krävs för att kunna tillhandahålla den service medborgarna efterfrågar är att det finns mångfald bland stadens anställda. Därför är stadens mångfaldsarbete en självklar del integrationsarbetet. En orsak till att många förvaltningar och bolag har svårt att fullfölja fullmäktiges uppdrag i integrationsprogrammet är bristande mångfald inom den egna organisationen. Det kan inte uteslutas att bristande mångfald bland stadens förtroendevalda också spelar in.

1998 antog fullmäktige riktlinjer för etniska mångfaldsplaner. I det integrationsprogram som fullmäktige antog år 2001 definieras mångfald som skillnader när det gäller etnisk bakgrund, religion, fysiskt eller psykiskt funktionshinder, kön eller sexuell läggning, ålder och social ställning. Integrationsförvaltningen anser att kommunstyrelsens riktlinjer för mångfaldsplaner bör uppdateras för att inte bara gälla etnisk mångfald utan mångfald i en bredare

mångfald utan mångfald i en bredare bemärkelse i enlighet med integrationsprogrammets definition. Texten om mångfald i stadens personalpolitiska program bör också revideras i enlighet med uppdateringen av riktlinjerna för mångfaldsarbetet.

Personalpolitiska avdelningen (PPA) bör ges ökade resurser till att leda, samordna och följa upp stadens mångfaldsarbete. En stor del av ansvaret för att mångfaldsmålet nås ligger på respektive förvaltning och bolagsledning.

### **Främlingsfientlighet**

Stadens arbete för att bli den första staden i världen som bryter utvecklingen mot ökad segregation kan inte utgå från att alla invånare i staden och alla anställda tycker att integration är något att sträva efter. Stadsdelsförvaltningarna och fackförvaltningarna vittnar om ett betydande motstånd bland stora grupper av stockholmare.

Stadens politiker och tjänstemän måste vara beredda att bedriva en opinionsbildande verksamhet för att få fler att se vilka problem som följer i segregationens spår och vilka möjligheter som finns i en mer integrerad stad.

### **Diskriminering**

I integrationsprogrammet är arbete med diskrimineringsfrågor prioriterade. Detta återspeglas inte i stadens verksamheter. Förvaltningen rekommenderar att staden tar fram ett faktaunderlag om i vilken mån diskriminering förekommer och hur den i så fall tar sig i uttryck. Det finns ett stort behov av ytterligare kunskap om diskrimineringsfrågor och metoder att motverka dessa. Ett aktivt antidiskrimineringsarbete är en viktig del i stadens arbete för ökad mångfald bland personalen. I arbetet för ökad diskrimineringsfrågor bör mer inriktas mot att påverka diskriminerande strukturer mer än att arbeta med enskilda personärenden. Dessutom behöver PPA större ekonomiska och personella resurser för detta arbete.

Stadsdelsförvaltningarna rapporterar om ökad främlingsfientlighet och diskriminering på skolor. Antidiskrimineringsarbetet på skolorna bör därför intensifieras.

### **Flyktingmottagande**

Förvaltningen förordar att genomgångsbostäder för flyktingar tillhandahålls i olika delar av staden. Det är bättre med mindre enheter och enskilda lägenheter i vanliga bostadshus än större anläggningar med genomgångsbostäder. Det ger större möjlighet till kontakt med infödda svenskar. Genomgångsbostäder i en stadsdel där det i övrigt bor få invandrare ger den berörda stadsdelsförvaltningen möjlighet att reflektera kring och utveckla arbetet som rör invandrare och integration vilket blir till gagn för alla invånare.

Staden bör se över resursfördelningssystemet när det gäller flyktingmottagandet. Frågan är om det inte skulle vara en fördel om stadsdelar som tar emot flyktingar fick

en större del av stadens ekonomiska resurser för att kunna ge flyktingarna det stöd de behöver utan att behöva omfördela resurser från andra boende i stadsdelen.

Stadens introduktion för flyktingar, svenska för invandrare och vuxenutbildning bör samordnas. Utgångspunkten bör vara att erbjuda vuxna invandrare ett differentierat men samordnat utbildningsstöd. Detta utbildningsstöd bör inte bara erbjudas flyktingar utan även andra invandrare under de två första åren som man bor i Sverige. Genom att stadens ansvar för olika insatser för flyktingar och invandrare idag är delat mellan integrationsnämnden, stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden behövs en översyn av ansvars-, organisations- och finansieringsfrågor.

### **Svenska för invandrare**

Språkundervisningen för invandrare bör utvecklas med utgångspunkt från en ambition om att knyta undervisning och arbetsliv närmare varandra. Praktik bör bli ett viktigt inslag i undervisningen liksom en ökad individualisering. Ett system för att utveckla kvalitén i undervisningen bör utvecklas liksom ett system för att kunna jämföra olika pedagogiska modeller. Flyktingens utbildning, arbetslivserfarenheter och arbetslivsambitioner bör i högre utsträckning vara grunden för SFI-undervisning och praktik. Generellt sett behövs en ökad kunskap både inom skolan och inom staden i stort om språkinläring. Det handlar kunskap som rör hur lång tid det tar att lära sig språk, hur man lär sig ett språk på bästa sätt, skillnader i förutsättningar för att lära sig svenska beroende på vilket modersmål man har med sig osv.

### **Stadsbyggande**

Stadsbyggnadskontoret samt gatu- och fastighetskontoret bör få tydligare uppdrag om att medverka till att göra Stockholm till en mer integrerad stad. Förvaltningarna bör få i uppdrag att kartlägga vilka redskap som står till förfogande och hur de kan användas på bästa sätt för att åstadkomma bättre integration på sikt.

### **Grundskolan**

Stadens grundskolesystem har genomgått stora förändring under de senaste åren. Det handlar både om möjligheten att välja skola och om de krav som en större mångfald i befolkningen ställer på skolsystemet. Integrationsförvaltningen menar att det finns ett stort behov av att genomföra olika typer av undersökningar av hur dessa förändringar påverkat undervisningen, i vilken mån skolan motverkar eller medverkar till integration och segregation, i vilken mån skolan anpassats till mångfalden i befolkningen osv.

### **Uppföljning**

Arbetet med att följa upp nämnder och bolags integrations-, demokrati- och mångfaldsarbete enligt fullmäktiges budget och integrationsprogram bör läggas på stadsledningskontoret och samordnas med fullmäktiges övriga

ningskontoret och samordnas med fullmäktiges övriga verksamhetsuppföljning. En sidoordnad fackförvaltning saknar den auktoritet och närhet till de styrinstrument som krävs för att fullmäktiges beslut skall få fullt genomslag.

Uppföljningen med hjälp av nyckeltal bör koncentreras till integrationsindikatorer som; andel förvärvsarbete, valdeltagande, betyg, inkomstfördelning, utbildningsnivå, försörjningsstöd, upplevd trygghet och andelen utrikes födda.

## **Kommunfullmäktiges uppdrag i integrationsprogrammet**

**”Lägesrapport”  
med kommentarer om ev. åtgärd / pågående arbete**

**Den första visionen:**

"Vi vill ha en stad där alla behövs, alla har en uppgift och alla har samma rättigheter och skyldigheter"

**Uppdrag och kommentarer:**

Samtliga nämnder och bolag skall i sina verksamhetsplaner redovisa hur de kan medverka till att målen i integrationsprogrammen uppnås.	Har inte genomförts. Bör understrykas i anvisningar för verksamhetsplaner.
Stadsdelsnämnderna skall redovisa insatser för att individer och grupper av individer inte ska vara permanent utestängda från den reguljära arbets-	Ingår i samtliga verksamhetsplaner.
<del>Märknads-</del> Märknadsnämnden ska redovisa insatser för att undanröja hinder för företagande.	Har genomförts till viss del men kan och bör utvecklas
Samtliga nämnder och bolag ska se till att alla brukare av kommunalt finansierad service och kommunalt ägd verksamhet får information om olika valalternativ och om möjlighet till inflytande över den verksamhet som de nyttjar.	Har genomförts till viss del men kan och bör utvecklas.

**Den andra visionen:**

"Vi vill ha en stad där alla har gemensamma rättsnormer, tillgång till ett gemensamt språk och gemensamma mötesplatser"

Kulturnämnden, idrottsnämnden och integrationsnämnden ska stimulera föreningslivet till att skapa förutsättningar för möten mellan människor av olika etniskt och socialt ursprung.	Har genomförts till viss del, men kan utvecklas.
Samtliga nämnder och bolag ska i största möjliga mån ställa praktikplatser för SFI-elever till förfogande.	Har inte genomförts.
Utbildningsnämnden och integrationsnämnden ska utveckla SFI-undervisning, introduktionsprogram och arbete/arbetspraktik i enlighet med intentionerna i integrationsprogrammet. Samtliga SFI-studerande som så önskar ska kunna erbjudas praktikplats.	Har inte genomförts.

**Den tredje visionen:**

"Vi vill ha en stad som är fri från rasism och diskriminering"

Samtliga nämnder och bolag ska i sina personalpolitiska program beskriva hur man arbetar för ökad mångfald.	Ingår i några förvaltningars personalpolitiska program men saknas i flertalet.
Samtliga nämnder och bolag ska i sina verksamhetsplaner beskriva hur man avser att motverka diskriminering på grund av etnisk bakgrund, religion, fysiskt- eller psykiskt funktionshinder, kön eller sexuell läggning.	Har inte genomförts. Bör understrykas i anvisningarna till verksamhetsplaner.
Kommunstyrelsen ska ta fram ett förslag till antidiskrimineringsklausul som kan användas i kommunala upphandlingar.	Har genomförts. Förslaget fastställdes av kommunstyrelsen i juni 2001.
Kommunstyrelsen ska leda, samordna och följa upp stadens mångfalds- och antidiskrimineringsarbete i samråd med integrationsnämnden.	Har genomförts. En person på PPA ansvarar för att samordna stadens antidiskrimineringsarbete, mångfaldsarbete och jämställdhetsarbete.

**Fjärde visionen:**

"Vi vill ha en stad där alla barn och ungdomar får en bra uppväxt med god omsorg, meningsfull fritid och lika möjligheter till utbildning och ett framtida arbete"

Utbildningsnämnden ska i kvalitetsredovisningen redovisa hur man avser att arbeta för att utveckla svenskundervisningen och uppnå målet om aktiv tvåspråkighet.	Har inte genomförts.
---	----------------------



**Den femte visionen:**

"Vi vill ha en stad där alla bor i en trygg och attraktiv stadsdel"

Stadsdelsnämnderna skall stödja lokalt brottsförebyggande arbete.	Har genomförts till viss del, men kan och bör utvecklas betydligt.
Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att i viktiga detaljplaner göra en konsekvensbeskrivning av hur planen kan tänkas påverka integrationen.	Har inte genomförts.
Stadsbyggnadsnämnden och gatu- och fastighetsnämnden skall tillsammans med berörda stadsdelar ta fram strategier för att alla stadsdelar ska bli levande samhällen där bostäder, skolor, företag, myndigheter samt olika typer av service och demokratiska institutioner finns att tillgå.	Genomförs inom vissa begränsade delar inom ramen för storstadssatsningen och söderortsvisionen.

**Övriga uppdrag**

Integrationsförvaltningen ansvarar för att det finns en stadsövergripande intern och extern kommunikation när det gäller stadens integrationsarbete. Särskild vikt skall läggas vid information och utbildning riktad till chefer.	Arbetet pågår kontinuerligt
Samtliga nämnder och bolag skall verka för att stadens och det egna integrationsarbetet blir känt för samtliga stadsdelsnämnderna.	Arbetet har påbörjats men ej slutförts
Stadsdelsnämnderna har ett särskild ansvar för att diskutera programmet med boende inom respektive område liksom det lokala förenings- och näringslivet.	Har inte genomförts
Alla nämnder och bolag skall informera de egna målgrupperna om integrationsarbetet; kunder och brukare, entreprenörer och andra	Har inte genomförts
Den integrationsnämndens uppgift att samordna, följa upp och utvärdera stadens integrationsarbete. Nämnden har det övergripande ansvaret för att det årligen görs en samlad uppföljning och utvärdering inom samtliga nämnder och bolag.	En uppföljning av stadsdels- och fackförvaltningar görs i detta ärende. Bolagen granskas vid ett senare tillfälle.

Integrationsnämnden ansvarar för att erfarenheter från olika delar av staden, från andra städer och andra länder tas tillvara och sprids t.ex. på nämndens webbplats i Internet.	Arbetet pågår kontinuerligt.
Integrationsnämnden skall samverka med integrationsverket, landstinget och kommunförbundet och samordna insatser för integration och utbyte av erfarenheter.	Har inte genomförts
Integrationsnämnden skall utreda behovet av och föreslå insatser till stöd för förtroendevaldas arbete med integrations-, demokrati- och mångfaldsarbete.	Har inte genomförts



## KOMMUNFULLMÄKTIGE

### Motioner

2001:87

---

**2001:87      Motion av Annika Billström m.fl. (s) om  
ungdomsparlamentets      motion      om  
integrationspolitiken**

Inom ramen för Ungdomsparlamentet har ungefär 1 000 elever i Stockholms stads gymnasieskolor på olika sätt varit med och bestämt vilka frågor de anser är viktigast. Ungdomsparlamentet, som består av 100 elever från de skolor som deltagit i arbetet har sedan enats om fyra motioner. Motionerna gäller utbildningspolitik, integrationspolitik, hemlöshetspolitik och bostadspolitik. Samtliga motioner är väl genomarbetade och innehåller utifrån de faktauppgifter som tagits fram förslag till vilka åtgärder som bör vidtas för att komma till rätta med de problem som ungdomsparlamentet ser.

Vad gäller ungdomsparlamentets integrationsmotion, *bilaga*, delar socialdemokraterna de flesta av de förslag som förs fram, dock inte alla förslag. Trots detta anser vi att det för stadens del är värdefullt att alla de förslag som ungdomsparlamentet för fram i sin motion i sak kan prövas av kommunfullmäktige. En sådan prövning förutsätter att ungdomsparlamentets motionen bereds på samma som andra motioner till kommunfullmäktige.

För att få tillstånd en sådan saklig beredning som ger fullmäktige möjlighet att ta ställning till samtliga förslag som förs fram i ungdomsparlamentets motion väljer vi att lämna i en motion till kommunfullmäktige som är likalydande med ungdomsparlamentets motion om integrationspolitiken.

Yrkande

att kommunfullmäktige efter sedvanlig beredning ges möjlighet att i sak ta ställning till de förslag som framförs i motionen.

Stockholm den 17 december 2001

*Annika Billström*

*Erik Nilsson*

*Leif Rönngren*

## **Integrationsmotion**

### **Motion gällande: Hur man ska minska segregationen i Stockholm.**

#### **INLEDNING/BAKGRUND**

Den etniska, sociala och ekonomiska segregationen i Stockholms stad har ökat sedan mitten av 80-talet till slutet av 90-talet. Vi ungdomar har uppmärksammat att segregationen mellan invandrare och svenskar har blivit alltmer tydlig. Därför har vi valt att behandla frågan om etnisk segregation. Segregationen yttrar sig på olika sätt bl.a. genom diskriminering på arbetsmarknaden, boende och utbildning.

#### **Detta leder till:**

- ? Okunskap om andra kulturer.
- ? Fördomar mellan de olika etniska och ekonomiska grupperna.
- ? Demokratin blir lidande eftersom de mer utsatta människorna inte är tillräckligt insatta i de demokratiska frågorna.

#### **ÅTGÄRDER**

Åtgärderna som vi har kommit fram till, inom den etniska segregationen, har vi delat in i tre grupper; bostad, utbildning och arbetsmarknad.

##### **Bostad**

? Genom att göra förorterna mer attraktiva hoppas vi kunna få en naturlig blandning mellan olika grupper i samhället. Vi vill att man blandar hyresrätter, bostadsrätter, radhus och villor i samma område för att på så sätt minska segregationen. Eftersom att barn från olika kulturer och samhällsklasser då kommer att växa upp tillsammans och få en naturlig relation till varandra redan från början. Detta minskar fördomarna.

? Vi vill också förbättra kollektivtrafiken så att det inte blir så besvärligt och dyrt att ta sig till och från förorterna. Fortsatt expanderande av spår och flerturer. En önskan vore också att sänka priserna i den mån det går. Detta i samband med upprustning leder förhoppningsvis till att fler personer kan tänka sig att flytta ut till förorterna.

? Den pågående utförsäljningen av de allmännyttiga hyresrätterna i Stockholm bör stoppas. Då kan människor med begränsad ekonomi bo kvar i innerstaden.

? Genom att skapa fler verksamheter i förorterna som till exempel biograf, teater, krog och kaféer öppnar man möjligheten till naturliga mötesplatser. Detta leder till en trevligare miljö och en bättre stämning.

? Genom att införa "noll tolerans" tror vi att brottsligheten kommer att minska. Detta bidrar till att invånarna i Stockholm kommer känna större trygghet. Förorternas negativa stämpel om brottslighet försvinner. I begreppet

Förorternas negativa stämpel om brottslighet försvinner. I begreppet "noll tolerans" ingår också fler patrullerande poliser och ett större brottsförebyggande arbete.

### **Utbildning**

? För att öka möjligheterna för utbildade människor från utlandet att snabbare komma in i arbetslivet vill vi införa en anpassning av deras tidigare utbildning. Man ska kunna se vad en utbildning motsvarar med svenska mått. Därefter ska man kunna komplettera utbildningen med enbart dem delar som saknas istället för att behöva gå om en hel utbildning på flera år.

? Vi vill även införa ett program för invandrare när de kommer till Sverige. Det ska införas ett krav på att man måste genomgå en basutbildning i svenska språket. Detta skulle förbättra invandrades möjligheter att fortare komma in i samhället. Utbildningen ska även innehålla frivillig praktik för personer över 20 år. Detta för att skapa kontakter och hjälpa invandrare att komma ut i arbetslivet.

? För att hjälpa den enskilda individen under pågående utbildning ska man få en stödperson som stödjer, motiverar och hjälper individen med olika kontakter, t.ex. med socialstyrelse och arbetsförmedling.

? Förbättra kontakten mellan lärare, elever och dess föräldrar; detta för att på ett tidigt stadium fånga upp de elever som behöver någon form av extrastöd i både utbildningen och socialt. För att öka närvaron i skolan vill vi sänka gränsen för indraget studiebidrag.

? Temadagar med projekt där olika klasser från olika skolor träffas.

### **Arbetsmarknad**

Många invandrare är i sin relation till arbetsmarknaden i ungefär samma situation som svenska ungdomar som tar sina första steg in i arbetsmarknaden. Då man är helt ny på arbetsmarknaden är det naturligt att man först och främst kommer att få lågavlönade arbeten för att sedan kunna arbeta sig upp.

Problemet är att många inte ens får dessa lågavlönade jobb, och på så sätt kommer de aldrig in i arbetsmarknaden.

? Vi tror att ett sätt att förbättra situationen vore att sänka arbetsgivaravgiften. Då Sverige har en hög arbetsgivaravgift har företag inte råd att anställa så många som de eventuellt skulle kunna göra. En märkbar sänkning skulle enligt oss leda till färre arbetslösa och på längre sikt till ~~innehållsgränser~~ **innehållsgränser** mot egenföretagare än svenskar, p.g.a. att de har språkliga och anpassnings - svårigheter.

? Vi föresår en skattelättnad för egenföretagare. Skattepengar som vi sedan skulle få igen från nystartade företag och minskade socialbidrag.

**Med dessa förslag tror vi att vi kan minska den etniska segregationen i Stockholm.**